

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra praktické teologie

Diplomová práce

Způsob řešení problematiky domácího násilí ve městě České Budějovice

Vedoucí práce: Mgr. Michaela Svobodová, Ph.D.

Autor práce: Bc. Tereza Koutská

Studijní obor: Etika v sociální práci

Ročník: druhý

Forma: prezenční

2009

Prohlašuji, že svoji bakalářskou – diplomovou práci jsem vypracoval/a samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

23. 4. 2009

Podpis

Děkuji vedoucí práce Mgr. Michaelle Svobodové, Ph.D. za
cenné rady a připomínky. Zároveň chci poděkovat
Ing. Romaně Koutské za metodické vedení

Obsah

ÚVOD	6
1. Teoretická část	8
1.1. Vymezení pojmů	8
1.1.1. Důstojnost a přirozenost člověka.....	8
1.1.2. Domácí násilí – obecná definice, formy	11
1.1.3. Mýty o domácím násilí	14
1.1.4. Historický kontext domácího násilí	17
1.1.5. Počátky právních pramenů v ČR a situace dnes.....	19
1.1.6. Důsledky domácího násilí (se zaměřením na ohroženou osobu) ..	22
1.1.6.1 Syndrom týrané ženy	24
1.1.7. Genderový aspekt domácího násilí.....	26
1.2. Praktické řešení domácího násilí v ČR.....	29
1.2.1. Zákon na ochranu před domácím násilím.....	29
1.2.2. Poskytování péče – Intervenční centra	29
1.2.3. Institut vykazání	30
1.3. Násilná osoba.....	33
1.3.1. Typologie násilné osoby	33
1.3.2. Teoretický koncept práce s násilnými osobami	37
2. Praktická část	44
Praktický problém.....	44

Model sociální reality.....	45
Cíle práce a hypotézy	45
Metody a techniky.....	47
Charakteristika souboru.....	47
Výsledky.....	50
Diskuse	59
Aplikace do praxe	66
ZÁVĚR	74
Seznam zdrojů	76
Abstrakt	81
Abstract	82
Přílohy	83

ÚVOD

V naší společnosti je téma domácího násilí poměrně silně řešeno. Dochází k zásadnímu vymezování se vůči patriarchálním tendencím, které v naší společnosti stále přetrvávají. Mnoho odborníků se pro uchopení této problematiky ohlíží do minulosti, snaží se najít opěrné body, ale já se domnívám, že se to úplně nedáří. Dnešní společnost (respektive jedinci v ní), je charakteristická tím, že svobodu, kterou má právě pevně ve své moci, vnímá jako neomezenou libovůli cokoli dělat a jakkoli se vyjadřovat. Z toho vyplývá, že čelit jakýmkoliv tendencím, které jsou možná nežádoucí, ale pevně v naší společnosti zakotvené, bude těžké. Koho se ptát, jaký má názor na ten či onen problém, když vše je proměnlivé. Často se některým jedincům stává, že co si myslí dnes, zítra už neplatí. Jak je tedy možné, brát něčí názor vážně?

Atmosféra v české společnosti je poměrně příznivá pro debatu o domácím násilí, i pro jeho praktické řešení. Domnívám se, že tento fakt nebude platit pro oblast práce s násilnými osobami. Příliš radikální, a mnohdy rigidní názory zamezují vzniku konstruktivní diskuse. Ve své práci se proto také zaměřím na zjišťování poměrně zásadního postoje odborné veřejnosti k této problematice. V přístupu člověka k člověku, je naprosto podřadné jaký ten člověk je, nebo jaké má zaměstnání, poslání a životní cíl!! Je to člověk, který tím, že se narodil, je nositelem nej-různějších práv, je nedotknutelný a nedisponovatelný, a to musíme brát na zřetel. Na druhé straně je plně zodpovědný za své jednání, a pokud si to neuvědomuje, je nanejvýš nutné pomoci mu se v tomto orientovat.

Proto je nutné problematiku domácího násilí citlivě reflektovat, a brát vážně zejména ty signály, které zainteresované osoby vysílají.

Ve své práci se v první části, již je teoretická část, zaměřím na problematiku domácího násilí obecně, a to pro základní porozumění problematice, pokusím se reflektovat právní stránku problému, i dopady na ohroženou osobu, již je v devadesáti procentech žena, a zároveň budu teoretickou část směřovat k hlavní části teorie, která bude zaměřena na násilnou osobu (tedy ve valné většině muže), re-

spektive práci s ní. Dále bude tato problematika doplněna o přehled různých typologií.

Praktická část plynule naváže na stěžejní kapitoly teoretické části, a bude se zabývat násilnými osobami. Předmětem mého zájmu bude laická veřejnost a její pohled na problematiku násilných osob. Zároveň pro zachování odbornosti a získání ucelené pohledu zahrnu do svého šetření i odborníky, kteří se setkávají, nebo setkali s domácím násilím, konkrétně s násilnými osobami.

Úkolem teoretické části bude odborně uchopit problematiku domácího násilí a systematizovat jednotlivá témata, která jsou spjatá s domácím násilím.

Praktická část bude postavena na smíšeném šetření. Kvalitativní šetření bude tvořeno technikou polostandardizovaného rozhovoru s odborníky z oblasti domácího násilí a partnerských vztahů. Kvantitativní šetření bude tvořeno anketou prováděnou s laickou veřejností.

Cílem kvalitativního šetření bude vytvoření hypotézy v oblasti práce s násilnými osobami. Cílem kvantitativního šetření bude testování hypotéz, které se týkají postojů laické veřejnosti.

Stěžejní literaturou jsou zejména publikace Doc. PhDr. Ludmily Čírtkové, CSc., která se jako přední česká viktimoložka a policejní psycholožka problematikou domácího násilí zabývá.

1. Teoretická část

1.1. Vymezení pojmů

1.1.1. Důstojnost a přirozenost člověka

U tématu, které se jakkoliv dotýká porušování práv a povinností, popírání lidské důstojnosti a odmítání zodpovědnosti za nezákonné konání, je třeba vysvětlit, z čeho vlastně vycházíme, když mluvíme o vlastních nepopíratelných právech, která jsou nedotknutelná?

O tom, kým je osoba, resp. která práva a povinnosti, které se k ní vztahují, hovoří základní pramen práv a povinností, kterým je Listina základních práv a svobod jako součást ústavního pořádku České republiky: „Lidé jsou svobodní a rovní v důstojnosti i v právech. Základní práva a svobody jsou nezadatelné, nezizitelné, neprohlášené a nezrušitelné.“¹

Existují různé definice pojmu osoba, jsou velmi složité.

„Latinské slovo *persona* nejprve znamenalo masku herce, potom úlohu, kterou herec představuje a nakonec obecně úlohu, kterou má člověk ve společnosti.“²

K tématu osoby existují dva základní přístupy. První z nich je založen na realistickém chápání osoby a dle něhož jsou osobami všichni lidé (inkluzivismus), a druhý, který je založen na empiristickém chápání osoby a osobami jsou pouze někteří lidé (exkluzivismus).³ Nejvýznamnějším rysem osoby, na kterém se všechny definice shodují, je vlastnictví základních a nezadatelných lidských práv. Do první skupiny tedy patří pojetí, které ve svých důsledcích vede k radikálnímu odmítnutí veškerého rozlišování mezi lidskými bytostmi z hlediska toho, zda jsou, nebo nejsou osobou. Zatímco exkluzivista je ten, kdo nepovažuje každého člověka za osobu, ale onu dělící linii lze vést nespočetnými způsoby. Exkluzivismů je proto celá řada a je téměř jisté, že drtivá většina těch současných exkluzivistů, kteří

¹ Úplné znění Zákona č. 108/2006 Sb.

² ANZENBACHER, A. *Křesťanská sociální etika*, s. 180.

³ Srov. MACHULA, T. Pojetí lidské osoby a jeho etické důsledky, s. 101.

podporují např. pokusy na embryích, budou např. zásadní a nesmlouvaví odpůrci rasismu.⁴

Stejně jako existuje tolik složitý filosofický pohled osoby, má i psychologie své pojetí osoby, zejména osobnosti. „Psychologie většinou hovoří o osobnosti a míní jí integritu psychických funkcí, tedy jakýsi dynamický souhrn (celek) a jednotu psychických vlastností a procesů, díky nimž je člověk celistvou, integrální a jedinečnou bytostí, jež je schopna objektivního pohledu na sebe sama a pochopení okolního světa (ostatních lidí).“⁵

„Klíčovým hodnotovým konceptem v pomáhajících profesích je respekt ke klientovi. Vychází z konceptu lidské důstojnosti. Uznat důstojnost člověka znamená zajistit mu volnost a možnost vést takový život, v němž by sám sebe prožíval jako toho, kdo je cenný a ceněný.“⁶

Do jakéhokoli pohledu pojetí lidské důstojnosti, projev domácího násilí nezapadá.

„K týrání partnera dochází v kontextu celkově násilné společnosti. Někteří lidé považují násilí za normální součást každodenního života a poměrně velká menšina lidí se domnívá, že za určitých okolností mají muži právo svou manželku či přítelkyni uhodit.“⁷

„V České republice je domácí násilí společností poměrně silně tolerováno, a tento přístup často posiluje násilníka v přesvědčení, že se nedopouští ničeho „neobvyklého“, může agresora utvrzovat v názoru, že má na násilí „právo“.“⁸

„Muži používají násilné taktiky pro získání nadvlády nad svými partnery či partnery, protože v této společnosti je normální a přirozené, že někteří lidé ovládají druhé, že někteří lidé existují pro druhé, a proto je nutné tuto nadvládu pojit.“⁹

„Pokud se posuzujeme v termínech přizpůsobení a uposlechnutí, cítíme často úzkost. Můžeme si myslet, že nejsme schopni nic udělat dobře. V extrémních situa-

⁴ Srov. MACHULA, T. Pojetí lidské osoby a jeho etické důsledky, s. 104.

⁵ JANKOVSKÝ, J. *Etika pro pomáhající profese*, s. 53 – 54.

⁶ NEČASOVÁ, M. Respekt ke klientům na praktickém příkladě kvality života seniorů, s. 39-40

⁷ RENZETTI, C. M., CURRAN, D. J. *Ženy, muži a společnost*, s. 258

⁸ KAHOUN V., KOZLOVÁ L., TÓTHOVÁ V. *Sociální práce*, s. 42

⁹ PENCE, E. *V našem vlastním zájmu*, s. 42

cích, kdy je člověk nucen dělat něco jiného a být někým jiným, se stává, že všechno jednoduše vzdá a propadne depresi. Přistoupíme – li na předpoklad, že naši hodnotu určuje něco vnějšího, budeme se pořád snažit přizpůsobit ve víře, že nás díky naší poslušnosti okolí přijme. Tyranie tohoto tlaku k přizpůsobení se je tak silná, že většina lidí začne velmi záhy svůj život žít podle očekávání ostatních.“¹⁰

Fenomén násilí v rodinách je spíš ukazatelem krize rodiny než znakem jejího normálního stavu. Je známým a mnohokrát ověřeným faktem, že destrukce společností začíná destrukcí rodiny.¹¹

¹⁰ SATIROVÁ, V. et. al. *Model růstu*, s. 17

¹¹ Srov. MACHULA, T. Filosoficko – antropologický pohled na tradiční rodinu, s. 29

1.1.2. Domácí násilí – obecná definice, formy

„Z psychologického ani právního hlediska prozatím nebyla ustanovena jednotná definice pojmu domácí násilí, která by byla shodně používána při výzkumu a v odborných publikacích. Absence jednotné definice může mít v případě srovnávání údajů z různých studií za následek nesprávné či zavádějící závěry.“¹²

„Definice, ale i teorie domácího násilí pojí jeden společný jmenovatel: panuje v nich nejednotnost, uplatňují se různé ideové přístupy a výkladové koncepce. Důvod je jednoduchý: domácí násilí představuje diverzifikovaný, širokospektrální, mnohvrstevný jev, který může nabývat různé skutkové podoby i různé stupně intenzity, a to v různých kombinacích.“¹³

Při zpracovávání zdrojů jsem však takovou definici našla. „Domácím násilím se rozumí opakované násilné jednání nebo opakované vyhrožování násilným jednáním, v důsledku kterého dochází nebo hrozí, že dojde, k nebezpečnému útoku proti životu, zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti mezi osobami, které jsou či byly spolu v intimním, rodinném či jiném obdobném vztahu a žijí ve společně obývaném bytě nebo domě. V rámci domácího násilí lze jednoznačně identifikovat osobu násilnou i osobu ohroženou, proti níž takové útoky nebo výhrůžky útokem směřují.“¹⁴

Charakteristickým rysem domácího násilí je jeho opakování, dlouhodobost, stupňování a téměř každodenní přítomnost. Jedná se o donucovací chování užívané jednou osobou k ovládnutí jiné osoby (jiných osob). Domácí násilí se s vyšší pravděpodobností vyvine ze vztahu, který jeden z partnerů chce udržet jako cosi výlučného a uzavřeného.¹⁵

„Domácí násilí se odehrává v soukromém teritoriu, které je mimo dosah veřejné kontroly a kde mohou platit jiná pravidla, než je běžné; rodina jako uzavřená soci-

¹² MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, B. et al. *Partnerské násilí*, s. 9

¹³ ČÍRTKOVÁ, L. Domácí násilí. *Kriminalistika*, s. 10-11

¹⁴ VOŇKOVÁ, J. et al. *Metodický rámec intervenčních center*, s. 37

¹⁵ Srov. ČÍRTKOVÁ, L.; VITOUŠOVÁ, P. Sociální práce s oběťmi násilí v rodině, s. 227

ální skupina si může vytvořit vlastní normy. Jeho obětí se může stát jakýkoli člen rodiny, obvykle je to ten, který se z nějakého důvodu nedokáže bránit.“¹⁶

„Partnerské násilí se většinou vyskytuje jako kombinace několika forem: psychického, fyzického, sexuálního a ekonomického. Následující formy partnerského násilí se mohou tedy vyskytovat v různých kombinacích.

- **Psychické násilí** – zahrnuje nadávky, obviňování, podezírání, pokořující poznámky či gesta, znevažování a podceňování, zesměšňování a ponižování doma i ve společnosti...
- **Izolace**- zabraňování v kontaktu s rodinou či přáteli, sledování telefonátů, pronásledování, nečekané „kontrolní“ návštěvy či telefonáty...
- **Ekonomická kontrola**- omezování přístupu k penězům, neposkytování peněz na provoz domácnosti, ale i zákazy chodit do práce nebo se dále vzdělávat, nucení do práce...
- **Vydírání, nátlak**- vyhrožování fyzickým násilím, zastrašování různými způsoby, rozkazování, co má oběť udělat, odpírání spánku nebo potravy...
- **Vyhrožování sebevraždou či jiným destruktivním činem**, pokud oběť neudělá to, co si násilník přeje.
- **Fyzické násilí**- zahrnuje například fackování, bití, kopání, škrcení, pálení, mlácení o zeď, rány pěstí, ohrožování nožem či jinou zbraní...
- **Sexuální násilí**- znásilnění, nucení násilím nebo jeho hrozbami k sexu či sexuálním praktikám, které oběť odmítá, odpírání sexu v souvislosti s ponižujícími komentáři ohledně vzhledu oběti.“¹⁷ Oběť prožívá akutní somatické i psychické trauma.¹⁸

¹⁶VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*, s. 633 - 634

¹⁷MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, B. et al. *Partnerské násilí*, s. 13

¹⁸Srov. KOVÁŘ, P. et al. *Sexuální agrese*, s. 182

Více ke znakům domácího násilí:

Opakování a dlouhodobost – o domácím násilím se říká, že je to násilí na pokračování. To znamená, že domácím násilím není jednorázový incident, byť se závažnými následky. Ten může být projevem začínajícího domácího násilí.¹⁹

Eskalace, tendence ke stupňování intenzity a četnosti násilí – domácí násilí začíná psychickým násilím, nejprve jsou útoky vedeny proti lidské důstojnosti, později proti zdraví a mohou vyústit v útoky proti lidskému životu.

Jasně a neměnitelné role aktérů, na jedné straně stojí násilná osoba, na druhé straně osoba ohrožená – domácí násilí je násilím, ke kterému dochází mezi osobami ve vztahu a kde důležitým identifikačním znakem jsou jasné role. Vždy je jedna osoba týrána, tj. je osobou ohroženou, a druhá osoba ubližuje, tj. je násilnou osobou.²⁰

¹⁹ Srov. ČÍRTKOVÁ, L. et. al. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*, s. 108

²⁰ tamtéž, s. 109

1.1.3. Mýty o domácím násilí

Mýty nám vlastně hovoří o tom, jak společnost vnímá domácí násilí. V současné době se téma domácího násilí objevuje častěji a častěji, médiu počínaje a debatou o konkrétních případech v rodinných kruzích konče. Proto se demyologizují konkrétní mylné představy, ale zároveň zkreslují jiné. Média se chovají dle zaručeného modelu: čím více šokující, tím lépe. Dále se lidé vymaňují z obrazu potenciálních agresorů, či obětí tím, že vyzdvihují patologie, které se objevují jen tam, kde to bylo vždy zřejmé, např.: „Jeho otec byl taky takový; Ona si vždy nechala sypat popel na hlavu, tak byla jen otázka času, kdy jí to provede; atd.

V posledních přibližně sedmi letech vznikají nové a nové výzkumy, které konkretizují nejen podoby domácího násilí, ale přesně popisují podoby agresora, oběti, prostředí, ve kterém domácí násilí probíhá, atd.

Mýty, které lze vyvrátit, ale mají reálné základy:

- Lidé často přeceňují nebo naopak podceňují rozsah domácího násilí. Přehlacení obyvatelstva velkým množstvím informací k tomuto tématu vyvolává pocit, že násilí je všudypřítomné a že existuje v každé rodině. Nejasné definice způsobují různorodé odhady rozsahu násilných činů.²¹
- Násilí v rodině se děje podle modelu „útočník je psychotická osobnost“, je nemocný popř. „není normální“, oběť je naproti tomu „bezbranná a nevinná. Tento stereotyp velmi podporují média, zaměřující se na největší senzace, na nejtěžší případy domácího násilí. Lidé pak dojdou k názoru, že tohle mohl udělat jen nemocný člověk. Následně pak vnímají problém jako něco, co se jich netýká, co se nemůže stát běžnému občanu, ale pouze lidem „divným, nemocným“.²²

²¹ Srov. VYMĚTALOVÁ, S. *Domácí násilí – přirozený jev?* [online].

²² tamtéž, s.

Fakt: Znamky psychické poruchy byly zjištěny u 25 % pachatelů domácího násilí. Často jde o muže, kteří jsou obecně nepřiměřeně agresivní a ohrožují nejenom své ženy, ale i děti a všechny slabší jedince, kteří jsou na nich závislí.²³

- Násilí se děje pouze v rodinách sociálně exkludovaných, žijících na „okraji společnosti“. V běžných rodinách se to stát nemůže.²⁴

Fakt: Násilí páchané na ženách **není výsadou nižších sociálních vrstev** či minoritních skupin, ale lze se s ním setkat kdekoli, bez ohledu na úroveň vzdělání, profesní či konfesní příslušnost.²⁵

- Reálným původcem domácího násilí jsou drogy a alkohol. Alkohol odbourává zábrany, nutí jedince chovat se asociálně a činí ho nezodpovědným za své jednání.²⁶

Fakt: Alkohol měl v domácím násilí významnou roli vždycky, funguje při vzniku domácího násilí jako spouštěč, jenž odstraňuje zábrany a aktivizuje agresivní jednání.²⁷

- Další mýtus je spojen s představou, že cyklus násilí je fatální: kdo byl v dětství zneužíván či týrán, bude se nevyhnutelně chovat stejně ke svým dětem.²⁸

Fakt: Studie, která byla provedena na 4 000 žen v New Yorku, ukazuje, že 80 % agresorů bylo samo v dětství týráno nebo bylo svědky násilí na vlastní matce.

²³ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*, s. 635

²⁴ Srov. VYMĚTALOVÁ, S. *Domácí násilí – přirozený jev?* [online].

²⁵ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*, s. 634

²⁶ Srov. VYMĚTALOVÁ, S. *Domácí násilí – přirozený jev?* [online].

²⁷ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*, s. 635

²⁸ Srov. VYMĚTALOVÁ, S. *Domácí násilí – přirozený jev?* [online].

Další výše nezmíněné, ale přesto podstatné mýty:

Partnerské násilí je soukromá záležitost, do které by se okolí nemělo míchat... Násilné činy jsou podle našich zákonů trestné bez ohledu na to, zda se odehrávají doma nebo na veřejnosti. Praxe ukazuje, že účinná pomoc obětem a přerušení či ukončení násilí ve vztahu si vyžaduje zásah zvenčí a vzhledem k širokému spektru důsledků násilí také úzkou spoluprací celé řady institucí.²⁹

Partnerské násilí jsou jen drobné neshody... Základními charakteristikami partnerského násilí je dlouhodobé trvání a opakování násilných incidentů. Ty se v cyklu střídají s fázemi klidu. Kromě psychického teroru a fyzického násilí domácí násilí zahrnuje i případy, které končí vážným poraněním s doživotními následky či smrtí.

Ženy muže k násilí vyprovokovaly... Pachatelé násilí často tvrdí, že byli k násilí vyprovokováni. Takovýto postoj pak legitimizuje násilné chování a zbavuje násilníka odpovědnosti za jeho chování.³⁰

Situace není tak strašná, jinak by žena odešla... Pro většinu lidí je nepochopitelné, proč týraná žena od svého partnera neodejde. Tím, že ve vztahu zůstává, je jí připisována odpovědnost za další násilné incidenty.³¹

Tato kapitola se sice jmenuje mýty o domácím násilí, ale jak je vidno, různé výzkumy alespoň z části mýty podporují, respektive je zřejmé, že tyto mýty mají reálné základy. Bohužel je pro velkou část laické veřejnosti jednodušší generalizovat, a nehledět na případ od případu.

„Jsou na sebe zlí, protože milují usmiřování. Většina lidí se domnívá, že se násilí vyskytuje pouze v sociálně slabších rodinách a že pachatelé jsou většinou velmi nevzdělaní.“³²

²⁹ Srov. MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, B. et al. *Partnerské násilí*, s. 18

³⁰ tamtéž, s. 19

³¹ tamtéž, s. 20

³² BUSKOTTE, A. *Z pekla ven (Žena v domácím násilí)*, s. 23

1.1.4. Historický kontext domácího násilí

Násilí mezi partnery patří k utajovaným tématům, která se v terapeutickém rozhovoru někdy dlouho neobjeví. Ke složitosti a rozporuplnosti jevu patří patriarchální civilizační a historický kontext, který vycházel ze svrchované pozice otce vůči dětem a ženám v rodině. Trestání „neposlušných“ žen bylo po staletí podobně tolerováno, jako bylo a dosud do jisté míry je tolerováno tělesné trestání neposlušných dětí při výchově. Poslušnost ženy muži byla formulována biblí v novém zákoně (v Pavlově listu Efezským) a patřila k historicky společenskému uspořádání. Ve středověku bylo postavení ženy v naší společnosti vůči muži vtěleno do církevního a také občanského práva. Manžel přebíral sňatkem z poručnictví otce ženu včetně práva působit na její další výchovu, k čemuž patřily i fyzické tresty. V novověku vztahy mužů a žen získávali výrazněji partnerský charakter a rozdíl autority a moci mužů a žen nebyl již tak výrazně právně kodifikován. V naší kultuře ale trval respekt vůči právu otce a manžela řídit život členů domácnosti, i když byl emancipačním vývojem postupně oslabován.³³

„Problematika domácího násilí tedy existovala odjakživa, ale byla po velmi dlouhou dobu přehlížena jako něco nepodstatného, co je v zásadě normální. Převažovala tendence do těchto konfliktů nezasahovat, protože jsou záležitostí rodiny, a nikoli široké veřejnosti. Muži bylo přiznáváno právo chovat se k manželce tak, jak uzná za vhodné, žena měla v rodině podřízené postavení. Teprve v šedesátých a sedmdesátých letech minulého století postupně docházelo ke změně postoje a k detabuizaci těchto problémů.“³⁴

S druhou vlnou feministického hnutí (60. a 70. léta), které stavělo na zásadě soukromé je politické, se v západní společnosti poprvé začíná problém domácího násilí definovat jako veřejný problém. Feministické aktivistky začaly poukazovat na strukturální a mocenské faktory domácího násilí a na souvislosti s nerovným genderovým uspořádáním společnosti.³⁵

³³ Srov. GJURIČOVÁ, Š. et. al. *Podoby násilí v rodině*, s. 74 - 75

³⁴ VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*, s. 633

³⁵ PIKÁLKOVÁ, S. *Mezinárodní výzkum násilí na ženách*, s. 23

Nejdříve v USA a následně v Evropské unii jsou přijímána různá legislativní a také sociální opatření s cílem včas intervenovat a řešit případy domácího násilí.³⁶

³⁶ Srov. ČÍRTKOVÁ, L. Domácí násilí: fakta a paradoxy. *Sociální práce*, s. 55

1.1.5. Počátky právních pramenů v ČR a situace dnes

„Novodobé české právo vždy zakazovalo násilí proti člověku a postihovalo je sankcemi, a to i vězením. Dlouhá léta ale trvalo, než čeští zákonodárci pochopili, že domácí násilí je tak specifické protiprávní jednání, že na ně v zákonech nestačí obecné (systémové) zákazy a tresty – že vyžaduje speciální právní úpravu.

Po roce 1989 se o tom snažily veřejnost i zákonodárci přesvědčit především nevládní organizace. Roku 1995 Koordinační kruh prevence násilí na ženách připomněl svými akcemi 25. listopad jako den proti násilí na ženách. V Česku to bylo poprvé (datum původně vyhlásily ženské organizace v Kolumbii). Později, v prosinci 1999, Valné shromáždění Organizace spojených národů oficiálně (rozhodnutím 54/134) vyhlásilo 25. listopad za Mezinárodní den proti násilí na ženách (International Day of the Elimination of Violence against Women). Akce proti násilí na ženách (16 akčních dnů proti genderovému násilí) se každoročně konají od tohoto data až do 10. prosince – Dne lidských práv.³⁷

„V roce 2003 vyhlásilo deset českých nevládních organizací – za podpory Nadace Open Society Fund Praha – kampaň proti domácímu násilí na ženách. Šlo o spolky z různých českých krajů, které se v rámci své činnosti zabývají domácím násilím vůči ženám: ROSA (koordinátor kampaně), Acorus, Český svaz žen, Magdalenium, Most k životu, NESEHNUTÍ Brno, Poradna pro ženy v tísní, pro-Fem, Slezská diakonie – poradna ELPIS a Ženy bez násilí. Cílem kampaně bylo zvýšit informovanost o domácím násilí a posílit povědomí o tom, že je nepřijatelné.

Dne 1. června 2004 vstoupila v Česku v účinnost novela trestního zákona, trestající týraní osoby, která s pachatelem žije ve společném obydlí. zákonodárci se zde inspirovali speciální ochranou osob v pachatelově péči nebo výchově.

³⁷ CONWAY, H. *Domácí násilí*, str. 77

Dne 10. září 2004 byl vydán Metodický pokyn ředitele Úřadu služby kriminální policie a vyšetřování PP ČR, kterým se upravuje postup Policie ČR při oznámení, prověřování a vyšetřování případů domácího násilí.³⁸

Situace dnes

„**Zákon č. 91/2004 Sb.**, novela trestního zákona, která upravuje skutkovou podstatu trestného činu dle § 215a „**Týrání osoby žijící ve společném bytě nebo domě**“. Tento trestný čin však vymezuje pouze jedno protiprávní jednání z množiny trestných činů, které lze pod domácí násilí zahrnout. Mezi tzv. vztahovými delikty, ke kterým dochází mezi osobami blízkými, se často vyskytuje ublížení na zdraví, újma na zdraví, vzbuzení důvodné obavy (vyhrožování), vydírání, omezování domovní svobody, porušování domovní svobody, ale také znásilnění nebo vražda.

Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích: protiprávní jednání mezi osobami blízkými, které nedosahuje typové nebezpečnosti trestného činu, lze také sankcionovat jako přestupky proti občanskému soužití. V případě domácího násilí se nejčastěji jedná o vyhrožování újmou na zdraví, o drobné ublížení na zdraví, o schválnosti nebo jiné hrubé jednání.

Zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím (**zákon o ochraně před DN**) byl přijat PSP ČR dne 14. 3. 2006 s účinností od 1. 1. 2007 – legislativně byl přijat jako novela několika zákonů.

Novelizovaný zákon o Policii ČR přináší zásadní změnu v možnostech ochrany osob ohrožených domácím násilím, a to cestou prevence, dříve než chování ohrožovatele nabude intenzity trestného činu a osoba ohrožená utrpí závažnou újmu na fyzickém nebo psychickém zdraví, životě, svobodě či zvláště závažnou újmu na lidské důstojnosti.³⁹

„Do občanského soudního řádu byl včleněn speciální typ předběžného opatření na ochranu osoby ohrožené domácím násilím, je – li vážným způsobem ohrožen její život, zdraví, svoboda nebo lidská důstojnost. Na návrh ohrožené osoby, který nepodléhá povinné kauci za podání návrhu na vydání předběžného opatření, může

³⁸ tamtéž, s. 78

³⁹ VOŇKOVÁ, J. et al. *Metodický rámec intervenčních center*, str. 19

být rozhodnutím soudu násilné osobě uloženo, aby na jeden měsíc opustila společné obydlí, zdržela se navazování kontaktu s navrhovatelem. PO může být opakovaně prodlouženo, a to až na 1 rok od prvotního rozhodnutí o vykázání v dané věci.

Zkušenosti z praxe pomáhajících organizací s negativními dopady domácího násilí na osobnost ohrožené osoby (strach z týrání, naučená bezmoc, ztráta identity) potvrzují, že jediným osvědčeným východiskem k obnovení integrity je vytvoření dočasné izolace ohrožené osoby od osoby násilné (poskytnutí chráněného času) a pomoc k řešení základních problémů v komplikované životní situaci. Ve vymezeném čase se mohou uskutečnit základní zdravotní a psychologická pomoc i příslušná právní opatření (otázky výchovy a výživy nezletilých dětí, rozvodu v manželství) atd.

Schválený zákon vytváří propojenou strukturu nástrojů účinné ochrany před domácím násilím. Policejní vykázání násilné osoby je zásah, kterým se odvrací hrozící nebezpečí a stanovuje povinnost následné kontroly, zda násilná osoba uložená omezení dodržuje. Současně je na základě vykázání iniciována pomoc intervenčního centra ohrožené osobě (zázemí pro osobní konsolidaci, další rozhodování a kroky podle individuálních požadavků ohrožené osoby).⁴⁰

⁴⁰ VOŇKOVÁ, J. et al. *Metodický rámec intervenčních center*, s. 20

1.1.6. Důsledky domácího násilí (se zaměřením na ohroženou osobu)

„Pravidelně se potýkat s násilím je vyčerpávající. Je to stres v pravém slova smyslu. Žena se cítí pod permanentním tlakem a napětím a je v neustálém střehu, zároveň ale také velice vyčerpaná a unavená. Mnoho žen, které žijí v podobných podmínkách, se cítí hrozně vysílené, bez životního elánu a energie.“⁴¹

„Partnerské násilí se podepisuje nejrůznějšími způsoby na kvalitě života všech zúčastněných. U obětí se můžeme setkat s poklesem sebedůvěry, depresivními stavy a problémy s navazováním nových vztahů. Oběti partnerského násilí mají větší zdravotní potíže somatického i psychického rázu než zbytek normální populace bez zkušeností s domácím násilím.“⁴²

„Empirická šetření podávají přesvědčivé důkazy o závažnosti důsledků domácího násilí. V holandském výzkumu* referovala čtvrtina obětí o poklesu sebedůvěry, konkrétně 26 %, 16 % obětí trpělo depresivními stavy a 12 % týraných osob si stěžovalo na problémy s navazováním vztahů.“⁴³

* „Do výzkumu bylo zahrnuto přibližně 1 000 náhodných obyvatel Nizozemska, z nichž bylo 516 mužů a 489 žen. Výzkum zjišťoval údaje o výskytu, povaze a důsledcích domácího násilí v Nizozemsku. Vedle klasické diferenciaci domácího násilí na fyzické, psychické (emocionální), sexuální a jejich kombinace výzkumníci pracovali také s kritériem závažnosti způsobené újmy a s kritériem opakování.“⁴⁴

„Ženy v situaci dlouhodobého násilí ztrácejí sebevědomí a zároveň u nich narůstá strach a zmatek. Pokud nemá žena dost podpory v okolí, může vést ponižování k tomu, že přejímá negativní informace o sobě.“⁴⁵

„Ženy, které byly týrané partnerem, mají více psychických problémů, častěji vyhledávají péči psychiatra, je zde větší riziko, že se pokusí o sebevraždu nebo zvolí únik pomocí alkoholu či drog, obvykle medikamentů. Týrané ženy častěji svo-

⁴¹ BUSKOTTE, A. *Z pekla ven(Žena v domácím násilím)*, s.75

⁴² MARVÁNOVÁ – VARGOVÁ, B. *Partnerské násilí*, s. 124

⁴³ ČÍRTKOVÁ, L. Domácí násilí: fakta a paradoxy. In *Sociální práce*, s. 58

⁴⁴ ČÍRTKOVÁ, L. *Domácí násilí ve faktech a teoriích*, s. 1-3

⁴⁵ GJURIČOVÁ, Š. et. al. *Podoby násilí v rodině*, s. 78

bodné nebo rozvedené, mají větší emoční problémy (jsou depresivní, úzkostné), tendenci reagovat na stres somatickými potížemi a nízké sebehodnocení a sebeúctu.“⁴⁶

Všichni autoři se shodují na tom, že násilí v první řadě narušuje sebevědomí. Čím déle zůstává žena v násilném prostředí, tím horší jsou následky.

„Důsledky domácího násilí na oběť jsou specifické. Viktimizace v podobě domácího násilí produkuje totiž příznačný soubor následných mentálních a behaviorálních reakcí na straně oběti.“⁴⁷ (viz. kapitola 1.1.6.1.)

„Řada kriminologických výzkumů dokazuje, že násilí v rodině může způsobit velmi závažná a dlouhodobá psychická poškození vedoucí k neurotickým poruchám či opakované viktimizaci.“⁴⁸

⁴⁶ VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*, s. 643

⁴⁷ ČÍRTKOVÁ, L. *Oběti domácího násilí*, s. 15

⁴⁸ NOVOTNÝ, O.; ZAPLETAL, J. et. al. *Kriminologie*, s. 292

1.1.6.1 Syndrom týrané ženy

„Tento termín byl vytvořen psychologkou Lenore Walkerovou s cílem pojmenovat širokou paletu psychických symptomů a vzorců chování, které jsou důsledkem přítomnosti dlouhodobého partnerského násilí. Walkerová prováděla v letech 1978 – 1981 rozhovory s celkem 435 ženami, které se staly obětí partnerského násilí. Na základě této studie vytvořila koncept syndromu týrané ženy. Syndrom týrané ženy bývá definován na základě rozvoje charakteristických fyzických, psychických a sociálních symptomů jako jsou deprese, nízké sebevědomí či izolace, znovuprožívání traumatu, naučená bezmocnost, stažení se od okolí, poruchy příjmu potravy, vyčerpanost, atd.“⁴⁹

Nejčastějšími symptomy je setrvávání v blízkosti agresora, útky a opakované návraty k němu, podání a vzetí zpět trestního oznámení. Dále je to strach z reakcí násilné osoby, rozsáhlé oslabení oběti ve fyzickém, psychickém, emocionálním a morálním ohledu, iluze přetrvávajícího vztahu, nejasnost ohledně připsování zodpovědnosti za násilí a další.⁵⁰

V souvislosti s manipulací dochází ke změně psychických vlastností a způsobů reagování. V oblasti citového prožívání dochází k omezení schopnosti prožívat radost a uspokojení, prožité utrpení se projevuje zvýšením úzkosti, pocitů ohrožení a generalizovaného negativního očekávání. Zejména zásluhou manipulace agresora a prohlubování pocitů bezmocnosti se postupně redukuje schopnosti oběti uvažovat při řešení situací. Narůstá i pocit dezorientace. Mění se i způsob hodnocení pachatele, týraná žena má tendenci relativizovat jeho vinu a přičítat ji někomu nebo něčemu jinému.⁵¹

Veškeré symptomy u týraných žen lze rozčlenit do třech kategorií:

- Příznaky spadající pod posttraumatickou stresovou poruchu (PTSP)

Týrané ženy nejsou schopny se přirozeně chovat, jestliže vůči nim někdo prezentuje silné negativní emoce, jako např. vztek či zlost. Samy mají tendenci utíkat

⁴⁹ MARVÁNOVÁ – VARGOVÁ, B. *Partnerské násilí*, s. 40 - 41

⁵⁰ Srov. ČÍRTKOVÁ, L. et. al. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*, s. 38 - 39

⁵¹ VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*, s. 639

před konflikty, nejsou připravené ventilovat spontánně své emoce vzteku a zlosti.

- Naučená bezmocnost

Naučená bezmocnost představuje specifický důsledek týrání blízkým člověkem. S ní jde ruku v ruce drasticky snížené sebevědomí. Týraná žena ztrácí respekt ke své vlastní osobě. Ztráta pocitu vlastní hodnoty je doprovázena nejistotou, nerozhodností a někdy i pokřivením obvyklých měřítek.

- Sebezničující reakce

Tyto reakce reprezentují paradoxní účinky viktimizace blízkým člověkem. Jedná se o typickou, přirozenou strategii vyrovnávání se s opakovaným a nevypočitatelným násilím. Objevují se především u dlouhotrvajícího týrání a zahrnují zejména následující jevy: popírání viny útočníka, minimalizace následků, popírání viktimizace a odmítání možnosti záchrany.⁵²

⁵² Srov. ČÍRTKOVÁ, L. Oběti domácího násilí, s. 16

1.1.7. Genderový aspekt domácího násilí

- **genderové rozdíly + spojitost kriminality a maskulinity**

Domácí násilí je v současné době problematikou, kterou se zabývají odborníci, ale i laická veřejnost. U domácího násilí veřejnost automaticky předpokládá, že násilníkem je muž a obětí žena, či dívka. Je to předpoklad vcelku správný, protože, jak dokládají studie, žena je obětí nejrůznějších forem domácího násilí, zatímco sama (pokud má doma submisivního manžela a dopouští se na něm DN) praktikuje psychickou formu domácího násilí. Je mimořádně důležité se nad těmito rozdíly zamýšlet, neznamena to akceptovat, že mezi mužem a ženou striktně existují rozdíly, ale pokud ano, každý z nás by měl reflektovat, jaké jsou rozdíly, jejich možné důsledky, atd.

„Teorie genderových rozdílů má jako své hlavní téma konstatování, že vnitřní psychický život žen je odlišný od vnitřního života mužů. Ženy konstruují podle tohoto pohledu sociální realitu jinak než muži, a to v mnoha oblastech, ať už jde o hodnoty a zájmy, způsob vytváření hodnotových soudů, motivace úspěchu a výkonu, literární kreativitu, sexuální fantazie, smysl identity, či obecné procesy vědomí a osobitosti. Kromě toho je zkušenost žen získaná během jejich životní dráhy odlišná od zkušenosti mužů.“⁵³

Pokud reflektujeme rozdíly mezi mužem a ženou, musíme se zabývat tím, proč právě muži jsou dominantními pachateli domácího násilí.

„Zkoumání maskulinity, zejména v souvislosti s delikventním chováním, nabylo na intenzitě od počátku 80. let; do popředí se přitom dostávají otázky jako „Co je to maskulinita a jak se vymezuje vůči feminitě?“ „Existuje jedna jediná maskulinita nebo její projevy závisí na lokálních faktorech?“

Jako východisko při zkoumání maskulinních vzorců chování je nutné uvést zejména teorii sexuálních rolí: vychází z konceptu sociálních rolí, v oblasti gender pak vede k identifikaci ženské a mužské role, tzv. souboru vhodných behaviorál-

⁵³ JANDOUREK, J. *Úvod do sociologie*, s. 121

ních vzorců chování pro ženy a muže. Při definování rozdílů mezi muži a ženami bere jako základ biologické souvislosti.⁵⁴

„Kriminalita souvisí s maskulinitou, protože obě motivují ke stejným druhům činnosti. Ideál mužství v sobě totiž má mnoho faktorů figurujících u trestné činnosti – například demonstraci fyzické síly, jistou formu agresivity, viditelné prokazování úspěchu, legálního nebo nelegálního. Tyto vlastnosti oceňují obdivovatelé mužnosti i obdivovatelé zločinců. Tak je někdy dělící čára mezi maskulinitou a kriminalitou velmi tenká. Sociálněpatologické a kriminální chování může fungovat jako významné potvrzení maskulinity.“⁵⁵

Jak jsem již výše zmínila, rozdíly mezi mužem a ženou jsou i ve formách DN. „Muži – v porovnání s ženami – mají subjektivní hranici fyzického napadení „posunutou“ a „běžné“ potyčky do projevů fyzického násilí nezahrnují – což by také úzce souviselo s jejich obecně vyšší tolerancí k násilným formám chování mezi partnery.“⁵⁶

- **genderový aspekt domácího násilí**

„Genderový aspekt odráží historickou i politickou rovinu problému. Domácí násilí se z latentního jevu proklubalo do kategorie oficiálního a závažného společenského problému nikoli na základě kriminálních statistik, ale díky aktivitám ženských spolků a organizací v USA koncem 70. a začátkem 80. let dvacátého století. Proto bylo původně tematizováno a řešeno jako násilí na ženách. Teprve později se začíná hovořit i o domácím násilí páchaném na mužích. Dnes vedle sebe koexistují dva hlavní pohledy na domácí násilí: **kriminologický a feministický**. Oba shodně předpokládají, že domácí násilí se zásadně liší od jiných podob násilí a kriminality. Feministický přístup otevřeně deklaruje svoji zaujatost pro ženskou, eventuálně genderovou perspektivu v nazírání problému. Kriminologický přístup definuje domácí násilí bez ohledu na pohlaví pachatele i oběti. Přibližování obou pozic je patrné na příkladu australské definice vydané pro státní instituce: **Domácí násilí je zneužívání síly páchané hlavně**

⁵⁴ PIKÁLKOVÁ, S. *Mezinárodní výzkum na ženách – Česká republika/2003: příspěvek k sociologickému zkoumání násilí v rodině*, s. 20

⁵⁵ OAKLEYOVÁ, A. *Pohlaví, gender a společnost*, s. 61

⁵⁶ VYMĚTALOVÁ, S. *Domácí násilí – přirozený jev?*[online].

(ale nejenom) mužem na ženě, a to jak žijící ve společném vztahu s ním, tak po rozchodu s ním. Domácí násilí zahrnuje řadu forem včetně fyzického a sexuálního násilí, výhružek a zastrašování, emocionálního a sociálního zneužívání a ekonomické deprivace.⁵⁷

„Nerovnost partnerů je spojována se zvýšeným rizikem násilí mezi partnery, protože dominance jednoho partnera musí být potlačena silou. I když se partneři shodnou na tom, že muž bude mít rozhodující slovo, je násilí mezi partnery pravděpodobnější u párů, kde dominuje muž. Když sociální normy nepodporují rovnost mezi manželem a manželkou, a když ekonomický neposkytuje podporu ženám, nemohou udělat mnoho proto, aby mohly odporovat násilnému vztahu, nebo jej opustit.“⁵⁸

„Předpoklad, že většinovými agresory ve vztahu jsou muži, vychází ze skutečnosti, že oběťmi násilí mezi partnery jsou převážně ženy, protože ženy jsou náchylnější k fyzickým, psychickým i ekonomickým zraněním.“⁵⁹

⁵⁷ ČÍRTKOVÁ, L. *Domácí násilí: fakta a paradoxy*. In Sociální práce 2/2006, s. 62

⁵⁸ *Domácí násilí – primární prevence mezi partnery* [online].

⁵⁹ tamtéž

1.2. Praktické řešení domácího násilí v ČR

1.2.1. Zákon na ochranu před domácím násilím

„Dne 14. 3. 2006 hlasovali poslanci znovu o návrhu zákona na ochranu před domácím násilím, který jim byl vrácen ze Senátu. K přijetí usnesení byla nutná nadpoloviční většina všech poslanců, tedy souhlas 101. Ze 176 přítomných hlasovalo pro poslanecký návrh 139 poslanců. Tím poslanci setrvali na svém původním stanovisku, které bylo v souladu s předloženým návrhem Expertní skupiny Aliance proti domácímu násilí. Dne 31. 3. 2006 jej podepsal prezident republiky. V zákonu tak zůstaly tři pilíře: policie, justice a intervenční centra. Návrh zákona vznikl z iniciativy Bílého kruhu bezpečí v roce 2004 a byl zpracován osmi odborníky tohoto občanského sdružení ve spolupráci se čtyřmi experty z justice a z policie.“⁶⁰

1.2.2. Poskytování péče – Intervenční centra

Zřizování a provoz intervenčního centra upravuje zákon o sociálních službách (Zák. č. 108/2006 Sb.)

Jedná se o poradenské zařízení pro osoby ohrožené domácím násilím, v jejichž případech byl proti osobě násilné uplatněn institut vykázání. V rámci intervenčního centra se poskytuje těmto osobám právní, psychologické a sociální poradenství, které má za cíl nastínit klientům všechny možné způsoby řešení jejich situace. Na základě rozhodnutí o vykázání je osobě ohrožené násilným chováním blízké osoby nabídnuta pomoc intervenčního centra, a to nejpozději do 48 hodin od přijetí rozhodnutí o vykázání ze strany Policie ČR. Pracovníci intervenčního centra ohroženou osobu kontaktují, pomohou jí zorientovat se v její situaci, informují ji o možnostech jejího dalšího řešení, poskytnou sociální, právní a psychologické poradenství, zprostředkují návazné odborné služby a v případě potřeby zprostředkují i azylové ubytování. Jedná se tedy o zcela

⁶⁰ Zákon na ochranu před domácím násilím. In *Sociální práce*, s.36

nový způsob pomoci osobám ohroženým. Doposud musely ony samy vyhledávat informace a pomoc, v současné době je kontaktují pracovníci IC a nabídnou jim přímou poradenskou pomoc. Je samozřejmě na vůli osoby ohrožené, zda pomoc nabízenou intervenčním centrem přijme či nikoli. Pomoc osobám ohroženým násilným chováním se v intervenčním centru poskytuje převážně na základě podnětu doručeného intervenčnímu centru Policií České republiky. O pomoc intervenčního centra ale může požádat i sama osoba ohrožená.⁶¹

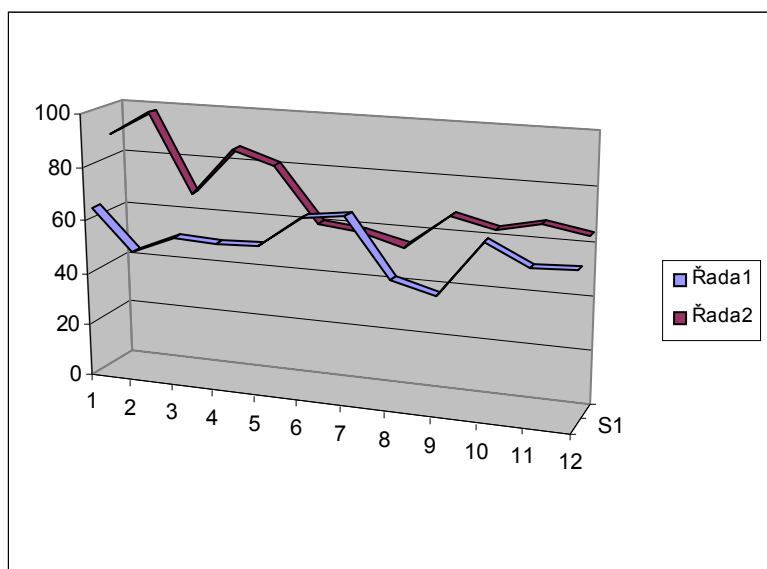
1.2.3. Institut vykázání

„Zákon č. 135/2006 Sb. mezi tato oprávnění zařadil ustanovení § 21a až 21d týkající se oprávnění rozhodnout o vykázání ze společného obydlí a zákazu vstupu do něj. Od 1. ledna příštího roku tak bude platit, že lze-li na základě zjištěných skutečností, zejména s ohledem na předcházející útoky, důvodně předpokládat, že dojde k nebezpečnému útoku proti životu, zdraví, svobodě nebo zvláště závažnému útoku proti lidské důstojnosti, je policista oprávněn toho, kdo je podezřelý z takového jednání, vykázat z bytu nebo domu společně obývaného s ohroženou osobou (souhrnně „společné obydlí“), jakož i z jeho bezprostředního okolí. Součástí vykázání bude rovněž zákaz návratu do vymezených prostor. Toto rozhodnutí bude účinné v okamžiku, kdy bude prokazatelně sděleno osobě, proti které směřuje. Osoba, proti níž vykázání směřuje (tzv. „vykázaná osoba“), bude poté povinna neprodleně opustit místo, na které se rozhodnutí o vykázání vztahuje.

⁶¹ Srov. Úplné znění Zákona č.108/2006 Sb.

Vykázání v ČR 2007 / 2008 Bílý kruh bezpečí o.s. - 2008

rok	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	celkem	průměr
2008	64	48	55	54	55	67	69	47	43	64	56	57	679	56
2007	89	98	68	86	81	61	59	55	68	64	68	65	862	72
	-25	-50	-13	-32	-26	6	10	-8	-25	0	-12	-8		

Zdroj: Bílý kruh bezpečí

Zákaz vstupu do obydlí

Nebude-li ten, vůči komu takové opatření směřuje, v době policejního zákroku přítomen ve společném obydlí, bude policista takové osobě oprávněn zakázat vstup do společného obydlí, jakož i do jeho bezprostředního okolí, a to i v době jeho nepřítomnosti. Toto rozhodnutí bude účinné v okamžiku, kdy se o něm osoba, proti které směřuje, dozví. Osoba, které byl zakázán vstup do společného obydlí, poté nesmí vstupovat na místo, na které se toto rozhodnutí vztahuje. Rozhodne-li policista tímto způsobem o vykázání osoby ze společného obydlí nebo o zákazu vstupu do něj (souhrnně tedy rozhodne-li o „vykázání“), vždy spe-

cifikuje prostor, na který se tato omezení vztahují, a stanoví rozsah bezprostředního okolí společného obydlí. O takto stanoveném prostoru je policista vykázanou osobu povinen poučit. Územní rozsah vykázání se určí podle míry požadavku účinné preventivní ochrany ohrožené osoby, tj. osoby ohrožené výše popsaným útokem. Pokud je vykázání spojeno s ohrožením provozu objektu nebo znemožněním výkonu zaměstnání vykázané osoby podle zvláštního zákona (vykázání ze služebního bytu), je o této skutečnosti třeba bezodkladně vyrozumět zaměstnavatele nebo provozovatele objektu, který přijme příslušná opatření k náhradnímu zajištění provozu objektu.“⁶²

(Aktuální situace k 1. 1. 2009 je v příloze I)

⁶²*Bílý kruh bezpečí* [online].

1.3. Násilná osoba

1.3.1. Typologie násilné osoby

Klasifikace (typologie) násilných partnerů představují otevřený problém. Validní, spolehlivý přehled různých typů domácích násilníků je v mnoha ohledech důležitý především pro praxi. Pomohl by zkvalitnit predikci vývoje násilného vztahu již v prvním kontaktu s rodinou či v době těsně po něm. Navzdory této naléhavé potřebě praxe neexistuje zatím všeobecně akceptovaná a empiricky ověřená typologie osob, které se dopouštějí domácího násilí.⁶³

„Poznatky o pachatelích pocházejí ze tří hlavních zdrojů – z kriminologických výzkumů, od obětí a z psychologicky zaměřených výzkumů. **Kriminologické výzkumy** se zajímají hlavně o to, jak reagují pachatelé na určité oficiální sankce.“⁶⁴ Z výzkumu L. W. Shermana z takzvaného Minneapolského experimentu plyne, že rychlý trest opravdu má odstrašující účinek. Tento fakt nelze však zcela paušalizovat, protože pachatelé domácího násilí (resp. násilné osoby) jsou různí. Např. „čím je pachatel závislejší na sociálních vazbách a procesech konformity, tím citlivěji reaguje na negativní sankce, kterého diskreditují v očích sociálního okolí.“⁶⁵

„Druhým pramenem informací o pachatelích jsou **oběti**. Z tohoto zdroje pocházejí typologie, které člení pachatele dle toho, jaké vzorce týrání partnera používají. Od Angličanky Pat Cravenové pochází osm typů domácích násilníků: surovec, žárlivec, špatný otec, lhář, vyděrač, sexuální násilník, pán domu a psychický utlačovatel. V ČR převládá vyděračský surovec, který praktikuje fyzické a psychické týrání. Třetím zdrojem poznatků o pachatelích jsou **psychologicky zaměřené výzkumy**, jež se koncentrují na psychiku násilníka a opírají se o klinicky zaměřené zkoumání typických rysů osobnosti zneuživatele.“⁶⁶

⁶³ Srov. ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*, s. 36

⁶⁴ ČÍRTKOVÁ, L.; VITOUŠOVÁ, P. *Sociální práce s oběťmi násilí v rodině*, s. 228 - 229

⁶⁵ tamtéž, s. 229

⁶⁶ tamtéž, s. 229

Pachatelé domácího násilí pochází z různých socioekonomických i vzdělanostních vrstev. Navenek obvykle vystupují jako sympatičtí, velmi komunikativní lidé, vůči své partnerce jsou však násilní a bezohlední. Mnozí pachatelé domácího násilí byli sami v dětství týráni, byli svědky násilí vůči matce, nebo zažívali citovou deprivaci.⁶⁷

„Domácím agresorem se mohou stát lidé ze všech vrstev bez ohledu na vzdělání, inteligenci nebo sociální postavení. Rozšířená představa o násilníkovi jako o primitivní, nevzdělané osobě u domácího násilí neplatí.“⁶⁸

Domácí násilí je tvořeno řadou odlišných motivů, chování a osobnostních charakteristik. Některé z nich jsou ale pro pachatele domácího násilí společné:

- Nízká sebeúcta a slabá funkce ega
- Nedostatečná kontrola impulsů
- Extrémní žárlivost
- Víra v tradiční a patriarchální rodinu
- Lpění na zastaralých názorech na mužskou nadřazenost a nadvládu⁶⁹

„Šmolka rozlišuje v situacích domácího násilí tři základní zdroje agresivního chování násilníka:

- Trvalé osobnostní založení, které je výrazně ovlivněno dědičností a výchovou.
- Drobná mozková poškození. V tomto případě násilník zpětně pociťuje lítost nad svým chováním, někdy může mít amnézii na násilnou epizodu.
- Dyadické reakce, tj. vzájemné působení obou partnerů, střídají se provokace a reakce.“⁷⁰

„Psychologické přístupy k typologiím násilníků přihlížejí ke třem hlavním kritériím:

- Závažnost a povaha produkováného partnerského násilí,
- Obecnost nebo specifčnost násilí, tj. zda se násilí projevuje pouze v partnerském vztahu, nebo i mimo něj,

⁶⁷ Srov. MARVÁNOVÁ – VARGOVÁ, B. *Partnerské násilí*, s. 115 - 116

⁶⁸ VYHLÍDALOVÁ, P. Dvě tváře násilníka. In *Psychologie dnes*, s. 25

⁶⁹ Srov. VOŇKOVÁ J., SPOUSTOVÁ I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*, s. 49 - 50

⁷⁰ VOŇKOVÁ J., SPOUSTOVÁ I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*, s.50

- Přítomnost či nepřítomnost poruch osobnosti (tj. psychopatologické hledisko).⁷¹

„Na jedné straně jsou násilnické osoby s výrazným emočním problémem. Takové osoby jsou pro klasický život ve vztahu nezpůsobivé. Jejich láska je ničivá a pro své nejbližší jsou neštěstím. Na druhé straně je poměrně početná skupina násilnických osob, jejichž chování je ve větší míře ovlivněno situačně. Jedná se například o určitou životní epizodu nebo souhrn okolností, které nastartují chování podporující rozvoj domácího násilí.“⁷²

„Ke vzniku násilných vzorců chování přispívají (nedeterminují je) tzv. **sociálně rizikové faktory**:

- Ztráta zaměstnání nebo déletrvající nezaměstnanost jednoho nebo obou partnerů, nepříznivá finanční situace rodiny, obavy ze zhoršení ekonomické situace rodiny, hrozící chudoba;
- Inkonzistence sociálního statusu (většinou nesoulad mezi vysokým stupněm dosaženého vzdělání a zaměstnáním s nízkou prestiží či špatným finančním ohodnocením), zpravidla týká – li se muže – manžela (zvyšuje jeho frustraci);
- Dětská zkušenost s domácím násilím, ať již vlastní, nebo prostřednictvím pozorování násilného chování v rodině.⁷³

„Neexistuje žádná výzkumně a empiricky zajištěná typologie pachatelů domácího násilí, natož přehled o tom, který z typů domácích agresorů se vyskytuje nejčastěji. Podle údajů osob ohrožených DN v ČR však můžeme skutečně říct, že převládajícím typem násilné osoby je vyděračský surovec, tedy člověk, který kombinuje psychické a fyzické násilí a který se tímto způsobem chová jen v soukromí. Na veřejnosti a v zaměstnání preferuje jiné chování.“⁷⁴

⁷¹ ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*, s. 37

⁷² VYHLÍDALOVÁ, P. Dvě tváře násilníka. In *Psychologie dnes*, s. 25

⁷³ VYMĚTALOVÁ, S. *Domácí násilí – přirozený jev?* [online].

⁷⁴ VITOUŠOVÁ, P. Pachatelé nejčastěji kombinují psychické a fyzické násilí. In *Sociální práce*, s. 6

Je velmi důležité si uvědomit, že „každý z nás je schopen fyzické násilí kdykoliv aplikovat, záleží pouze na tom, zda a za jakých okolností k tomu dojde. Podobné výkyvy normálního chování a jednání se samozřejmě týkají jak mužů, tak i žen.“⁷⁵ Všichni jsme např. kvůli nějakému zisku někdy manipulovali druhým člověkem. Od násilných osob nás odlišuje skutečnost, že takové pocity nebo chování jsou jen přechodné. Většinou po nich následují výčitky svědomí nebo lítost.⁷⁶

⁷⁵ BUSKOTTE, A. *Z pekla ven(Žena v domácím násilím)*, s. 67

⁷⁶ Srov. HIRIGOYEN, M. F. *Psychické násilí v rodině a zaměstnání*, s. 135

1.3.2. Teoretický koncept práce s násilnými osobami

„Cílem terapie pachatelů partnerského násilí je eliminace abusivního chování pomocí strukturovaných cvičení, během kterých je klient konfrontován se svým násilím. Terapie má za úkol pomoci klientům pochopit příčiny jejich chování, vést je k přijetí odpovědnosti za své násilí, podpořit jejich motivaci ke změně a rozvoj sociálních dovedností.“⁷⁷

„Dalším z cílů terapeutických programů je rozbití obranných mechanismů pachatele. Teprve poté může pachatel přijmout zodpovědnost za své chování a žádoucím směrem je měnit.“⁷⁸

V České republice již v praxi funguje zákon na ochranu před domácím násilím, ale není zcela kompletní, tudíž nezahrnuje poměrně důležitou část práce s násilnými osobami. V jiných zemích EU je však práce s těmito osobami do zákona zahrnuta, a tak se v této kapitole zaměřím právě na praxi v jiných zemích, i mimo EU.

Jedná se o tzv. **Intervenční terapeutické programy**, které organizují práci s násilnými osobami.

Evropa

Rakousko je jednou ze zemí, kde jsou tyto programy v praxi používány a je dokonce průkopníkem tzv. **Vídeňského tréninkového programu pro pachatele partnerského násilí**. „Vznik tohoto tréninkového programu proti násilí byl ovlivněn konceptem skotského tréninkového programu CHANGE a americkým programem DAIP (známý také jako Duluthský model).“⁷⁹

„Tento program funguje od roku 1999 a je zaměřen na práci s pachateli, na podporu partnerkám pachatelů a na koordinaci a vytváření sítě s ostatními organizacemi.“⁸⁰

⁷⁷ MARVÁNOVÁ – VARGOVÁ, B. *Partnerské násilí*, s. 130

⁷⁸ VOŇKOVÁ J., SPOUSTOVÁ I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*, s. 24

⁷⁹ MARVÁNOVÁ – VARGOVÁ, B. *Partnerské násilí*, s. 127

⁸⁰ ZIMMELOVÁ, P.; ČAPKOVÁ, M., *Terapie pachatelů domácího násilí*, s. 129

„Trénink pro pachatele je založen na kognitivně – behaviorálním přístupu s psychodynamickými elementy. Je organizován na principu strukturovaných týdenních setkání otevřených skupin. Trvá minimálně 8 měsíců s alespoň 30 sezeními. Je veden ženskými i mužskými terapeuty.“⁸¹

„Po přijímacím setkání, které objasňuje důvody a zjišťuje doporučení pro zařazení do programu, jsou muži podány informace o projektu a je s ním podepsána smlouva. Potom začíná „vyjasňující fáze“, v jejímž průběhu probíhá diagnostika a zhodnocení násilníka a také pohovor s jeho partnerkou.

V rámci práce s násilnými muži je kladen důraz na následující čtyři rámcové oblasti zájmu:

- Budování zodpovědnosti za násilné jednání

To je nezbytný první krok v procesu změny. Muži si musejí přiznat, že jejich násilné chování bylo založeno na vědomém a uváženém rozhodnutí a nebylo vyprovokováno partnerkou.

- Řízení vzteku

S každým mužem je vytvořen bezpečnostní plán. Jsou zachyceny situační, fyzické, emoční a kognitivní podněty násilného muže v procesu eskalace a jsou integrovány v rozdílných krocích time – out techniky.

- Socializace muže

Jsou diskutovány hlavní mužské stereotypy mimo zkušenost muže. Ukazují se hlavní důsledky socializace mužů pro jejich pocity a partnerské vztahy.

- Trénink sociálních dovedností

Trénují se a zkoušejí komunikační dovednosti. Muži si osvojují jednotlivé kroky v procesu eskalace konfliktu.

Na konci programu jsou o průběhu případu informovány všechny kompetentní instituce.“⁸²

„V Německu vznikl v roce 1984 projekt Muži proti mužskému násilí, který byl inspirován duluthským programem DAIP. Jeho iniciátorem byl vysokoškolský

⁸¹ MARVÁNOVÁ – VARGOVÁ, B. *Partnerské násilí*, s. 127

⁸² ILLE, B. Partnerstvím proti násilí: vídeňský tréninkový program proti násilí, určený pro pachatele v rámci rodiny. In *Bezpečné soužití*

profesor – pachatel násilí proti ženě. Poradenství je bezplatné, důraz je kladen na dobrovolnost, s kterou muži do programu přicházejí. Dále je podstatná orientace na současnost, empatie a zásada, že muži pracují pouze s muži.⁸³

V roce 2003 vznikl v Německu projekt s názvem „Kurz sociálního tréninku pro pachatele domácího násilí“, který probíhá ve spolupráci se saským sdružením pro pomoc obětem trestných činů.

„Projekt je založen na modelu Hannoverského intervenčního projektu (HAIP). Sociální trénink dává násilným mužům možnost oddělit vlastní vzorce chování od násilného jednání a uspořádat své zkušenosti. Tento trénink je vhodný pro muže, kteří jsou v úzkém osobním vztahu k oběti (manželé, druh/ družka, dítě/ rodič). Na projektu nemohou participovat muži s drogovou či alkoholovou závislostí a psychiatrickým onemocněním či špatnou znalostí němčiny.

Kurz se skládá ze 12 skupinových setkání, která probíhají jedenkrát týdně po 90 minutách. V průběhu setkání jsou probírána následující témata: pravidla skupiny, modely partnerství, trénink sociální autority, sebe-percepce, trénink komunikace, popis násilného aktu (pomalé pohyby), trénink chování v konfliktních situacích. Účastník kurzu se ke každému tématu vyjadřuje v rámci diskuse s ohledem na své chování v minulosti.⁸⁴

„V Polsku neexistují speciální kurzy pro pachatele domácího násilí v takové podobě, jako je tomu v Rakousku či Německu. Problematika je zde řešena různými organizacemi. V roce 1999 byl realizován projekt zaměřený na oběti, svědky a pachatele „Vyrovnávání šancí obětem násilí“, v rámci něhož byla provozována krizová linka, ubytovna, psychologická, sociální i právní pomoc.⁸⁵

„V roce 2003 bylo založeno Centrum sociální výchovy, jehož cílem je vytvořit systém komplexní *podpory* pro integraci okrajových skupin. Centrum je vyhrazeno lidem marginalizovaným a sociálně exkludovaným.

V rámci pomoci pachatelům násilí se řídí dle následujících principů:

- Využívání různých metod práce s účastníky – společná sezení, svépomocné skupiny,..

⁸³ VOŇKOVÁ J., SPOUSTOVÁ I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*, s. 57

⁸⁴ WALTHER, J. Sociální trénink pro pachatele domácího násilí. In *Bezpečné soužití*

⁸⁵ ZIMMELOVÁ, P.; ČAPKOVÁ, M., *Terapie pachatelů domácího násilí*, s. 130

- Kooperace s ostatními centry asociace, kde je obětí násilí poskytována nezbytná pomoc
- Striktní dodržování pravidel (bezpodmínečná alkoholová abstinence, zdržení se jakýchkoliv násilností,..)⁸⁶

„Strukturální terapie pachatelů domácího násilí v Nizozemí je novinkou. Před deseti lety byla ustanovena terapeutická centra a organizace v tzv. sítích „terapie pro bezpečí“ začaly spolupracovat. Mezi těmito organizacemi existuje přístupová smlouva, podepsaná všemi jejími členy. Tuto smlouvu spolu uzavřely, aby se urychlilo vyřízení agendy týkající se nástupu násilníka do terapeutického programu během dvou až tří dnů. Terapie tedy může začít hned v krátkém intervalu po násilném incidentu.

První fáze terapie je zaměřena na zastavení násilí. Terapie samotná může začít až v momentě, když se násilí zastaví. Toto se děje procedurou time-outu (čas na oddech): když klient cítí, že jeho zlost vzrůstá, vyhlásí time-out a opouští pokoj na jednu hodinu, aby se uklidnil.

Pokud je to možné, je důležité zahrnout oběť do této procedury. Souvisí to s jejím bezpečím.

Po této fázi, kdy funguje spolupráce s oběma partnery, je třeba vybrat některý z existujících terapeutických programů. Programy mohou mít podobu programů pro agresory domácího násilí, základní programy pro agresivní jedince, atd.

Nakonec se nehovoří jen o motivaci pachatele k terapii, ale pokud možno také o možnosti terapie pro oběť, ale také o organizacích v síti terapie pro bezpečí.⁸⁷

„Ve Finsku existují programy občanských sdružení Muži proti násilí, Svaz azylových domů a Finská společnost pro duševní zdraví. Autoři různých programů pro odnaučování násilného chování v rodině a partnerských vztazích dospívají k názoru, že úspěšnost intervenčního programu závisí na:

- Dobře definovaných cílech,
- Důkladném rozboru osobnosti pachatele,

⁸⁶ BOZEK, D. Terapie násilných partnerů v Polsku. In *Bezpečné soužití*

⁸⁷ PONTIER, W. Motivace systému terapie pachatelů domácího násilí. In *Bezpečné soužití*

- Jasně formulovaných kritériích,
- Důrazu na motivaci k absolvování programu,
- Akceptaci zodpovědnosti násilí,
- Propojení programu s justičním systémem (probační a mediační služba, alternativní tresty).⁸⁸

Svět

„Ve Velké Británii existuje asi třicet programů zaměřených na změnu chování násilného partnera. Tyto programy jsou realizovány prostřednictvím probační služby, přičemž metodické postupy a standardy poskytuje Národní síť provozovatelů. Jsou používány techniky na snížení hněvu, odvykací léčba a párová terapie. Tyto programy se ukazují být neefektivní. Větší úspěch mají tzv. psychoedukační přístupy vycházející z teorie učení s pomocí behaviorálně kognitivních technik.

Skotský projekt Change je reedukační program pro násilné muže napojený na trestní justici. Má dva cíle – reedukaci pachatelů a vzdělávání profesionálů a širší komunity v problematice domácího násilí. Cílem je, aby muži získali náhled na násilí vůči ženám a byli konfrontováni s vlastním chováním.

V USA probíhají již od roku 1983 dva programy ve státě Minnesota, a sice v Duluth a v Minneapolis. Program DAIP je intervenční program proti domácímu násilí, který našel pokračovatele v dalších zemích především západní Evropy. V experimentu Minneapolis, jehož cílem bylo připravit účinná opatření pro policejní orgány při kontaktu s domácím násilím, bylo zjištěno, že na některé skupiny pachatelů domácího násilí působí hrozba oficiálních sankcí.⁸⁹

Dr. Adams založil v roce 1977 jako první na světě intervenční program pro pachatele domácího násilí. Emerge se kromě intervence věnuje také mezinárodnímu výcviku pracovníků a také je informačním střediskem pro problematiku intervence u pachatelů domácího násilí a ohodnocování jejich nebezpečnosti.

⁸⁸ VOŇKOVÁ, J.; SPOUSTOVÁ, I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*, s. 29 - 30

⁸⁹ tamtéž, s. 54 - 56

V USA existuje celá řada intervenčních programů zaměřených na pachatele domácího násilí. Jeden z hlavních rozdílů je, že se některé programy zaměřují pouze na vzdělávání pachatelů. Ostatní poskytují nejen vzdělávání ale i psychologickou intervenci. Programy se také liší v délce trvání intervence. Některé jsou krátké (obvykle 18 sezení) a některé trvají i déle (1 rok).⁹⁰

„Posláním Emerge je eliminovat násilí v intimních vztazích. Při práci se orientuje na tento cíl, ale zároveň Emerge usiluje o individuální vzdělávání pachatelů, dále předcházet tomu, aby se mladí lidé naučili akceptovat násilí v jejich vztazích, zlepšit odpovědi institucí na otázku domácího násilí, a zvýšit veřejné povědomí o případech a řešeních partnerského násilí. S vývojem rodičovského vzdělávací skupiny pro otce, se Emerge snaží rozšířit poslání a zahrnuje cíl pomoci mužům stát se zodpovědnějšími rodiči.

Emerge učí, že domácí násilí je naučené chování, není onemocněním ani chorobou. Emerge podporuje venkovské, institucionální a kulturní úsilí zastavit domácí násilí, sexuální napadání a zneužívání dětí. Emerge zkoumá nesnesitelné životní podmínky jako je rasismus, chudoba a homofobie, které se podílí na tvorbě podmínek přispívajících k domácímu násilí.“⁹¹

„Existují dva základní modely intervenčních programů pro domácí agresory:

- Individuální model opírající se o psychologické poznatky o individuálních příčinách násilného jednání spočívajících v osobnostní výbavě jedince a v traumatizujícími zkušenostmi v jeho raném stádiu vývoje.
- Rodinný model, který pohlíží na domácí násilí z interakčního hlediska a zaměřuje se na zlepšení komunikace a dovedností v řešení problémů partnerů, příp. členů celé rodiny.

Vzhledem k tomu, že lze celkem oprávněně předpokládat, že existují různé druhy domácího násilí a – samozřejmě – různé typy agresorů, bude komplexní program zacházení s domácím agresorem vyžadovat kombinaci obou modelů. Je velmi pravděpodobné, že domácího násilí se dopouštějí nejen jedinci, u kterých lze zjis-

⁹⁰ *Intervenční programy* [online].

⁹¹ *Because wanting to stop is not enough* [online]. Dostupné na WWW: <http://www.emergedv.com/>

tit rozmanitou psychopatologií predisponující k násilnému chování (např. dissociální poruchu osobnosti, pasivně agresivní poruchu osobnosti, explozivitě, parano-
idní percepci apod.), nýbrž také osoby bez zjevné psychopatie, jejichž násilné
chování je do značné míry následkem nedostatečných interpersonálních doved-
ností, snížené schopnosti řešit problémy a jistě též sníženou odolností vůči
frustraci. Některá domácí násilí pak mohou vyplývat i z poruchové komunikace
mezi oběma partnery.⁹²

⁹² NETÍK, K., VOŇKOVÁ, J. Péče o násilné jedince v rodině. In *Bezpečné soužití*

2. Praktická část

V praktické části se pokusím přímo navázat na poslední stěžejní kapitolu teoretické části, a již je práce s násilnými osobami. Zaměřím se na zkoumání postoje laické veřejnosti k této problematice, zároveň budu zkoumat postoj odborníků k této problematice.

Zákon č.135/2006 Sb. již v praxi funguje několik let, na jeho základě vznikly Intervenční centra, která pracují s ohroženými osobami. Obdobu této práce s násilnými osobami bohužel v České republice neexistuje. Dle mého názoru je tedy nutné systematicky hledat možné formy práce s násilnými osobami, oslovovat odborníky a rozšířit osvětu o domácím násilí i o tuto problematiku.

Uchopení této problematiky je poměrně složité, zejména co do koncepce případných programů pro násilné osoby, a tak je dle mého názoru podstatná kvalitní, rozvázná diskuse, která bude konstruktivní a rozvine další diskuse.

V této části budu používat termín „násilná osoba“ jak stanovil zákon č. 135/2006 Sb.

Praktický problém

Praktický problém je formulován na základě dostupných poznatků. Tyto poznatky hovoří o realitě (viz. rozhovor s vedoucí Intervenčního centra v Českých Budějovicích Danou Bedlánovou ze dne 23. 4. 2008 a dne 19. 2. 2009). V praxi je tato realita specifikována a zaměřena zejména na fakt, že v dané oblasti, je problematika domácího násilí, se zaměřením na práci s násilnými osobami opomíjena. Je nutné tedy problém domácího násilí specifikovat, a jak jsem se již zmínila, v praktické části se zaměřím pouze na potřebu práce s násilnými osobami a na formy, které se dají aplikovat do praxe v oblasti Českých Budějovic (tedy stejně jako do praxe v celé republice).

Praktický problém je formulován totožně s názvem diplomové práce a tím je:
Způsob řešení problematiky domácího násilí ve městě Českých Budějovicích.

Model sociální reality

Při formulaci praktického problému vycházím z teorie domácího násilí. V této oblasti jsou uplatňovány multifaktorové přístupy, které však nejsou ničím novým. Je zde spousta příčin domácího násilí a já vycházím zejména z mikrosystémových příčin, které hovoří o tom, že rodina je uzavřeným systémem, ve kterém je velká náchylnost k domácímu násilí. V takto uzavřené rodině jsou pak projevy domácího násilí různé, a proto se nabízí i různé způsoby práce zejména s ohroženými, ale i s násilnými osobami. Proto se pokusím o hledání několika možných způsobů práce. Pokud se tento fakt bude i v praxi brát na zřetel, zamezí se tak zásadní chybě při práci s násilnými osobami.

Cíle práce a hypotézy

Kvantitativní šetření je tvořeno anketou prováděnou s laickou veřejností. Cílem kvantitativního šetření je testování hypotéz, které se týkají postojů laické veřejnosti.

Hlavním cílem C1 je dokázat, že postoj laické veřejnosti k dostatečné práci s násilnými osobami je negativní.

- H₁: Laická veřejnost není spokojena se současnou situací, která se týká práce s násilnými osobami.

Dílčím cílem c1 je dokázat, že většina z dotazované laické veřejnosti má představu o práci s násilnými osobami.

- H2: Laická veřejnost dokáže určit konkrétní formy práce s násilnými osobami.

Kvalitativní šetření je tvořeno technikou polostandardizovaného rozhovoru s odborníky z oblasti domácího násilí a partnerských vztahů. (viz. metody a techniky) Cílem kvalitativního šetření je vytvoření hypotézy.

Hlavním cílem C2 je tedy vytvoření hypotézy v oblasti práce s násilnými osobami

Metody a techniky

Praktická část bude postavena na smíšeném šetření. Kvalitativní šetření bude tvořeno technikou polostandardizovaného rozhovoru s odborníky z oblasti domácího násilí a partnerských vztahů.

Pro takto koncipované šetření je tato technika nejvhodnější zejména z hlediska použití otevřených i uzavřených otázek. Polostandardizovaný rozhovor je hlavní výzkumnou technikou.

„**Rozhovor** je technika, kdy jsou vyžadované informace získávány v přímé interakci s respondentem. Rozhovor může být prováděn tváří v tvář nebo telefonicky.“⁹³

Kvantitativní šetření bude tvořeno anketou prováděnou s laickou veřejností. **Anketou** rozumíme nejjednodušší výzkumnou techniku, jenž je velmi často používána při průzkumných šetření. Při použití ankety není kontrolován výběr respondentů.⁹⁴

Charakteristika souboru

Základní soubory jsou v tomto případě dva. Prvním souborem je laická veřejnost (max. 100 osob) vybraná náhodně, a u které budou podstatné následující parametry: věk, pohlaví, vzdělání a nutnou podmínkou je, aby všichni dotazovaní byli z Českých Budějovic.

Ze 100 předpokládaných respondentů mi odpovědělo 81, 9 respondentů odmítlo odpovídat a 10 bylo nepoužitelných (viz. Výsledky). Podstatné pro validitu šetření bylo srozumitelné položení otázek, a jejich případné vysvětlení.

⁹³ DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. s. 124

⁹⁴ Srov. BÁRTLOVÁ S., HNILICOVÁ H. *Vybrané metody a techniky výzkumu zjišťování spokojenosti pacientů*, s. 39

Tabulka č. 1

Věková skupina	Vzdělání	Pohlaví		Celkový součet
		muž	žena	
do 30 let	SOU	1	0	1
	SŠ	9	18	27
	VŠ	9	9	18
31 až 50 let	SOU	4	4	8
	SŠ	6	2	8
	VŠ	6	4	10
nad 50 let	SOU	1	3	4
	SŠ	0	3	3
	VŠ	2	0	2
Celkový součet		38	43	81

Druhým souborem je vybraný vzorek odborníků (max. 10 osob), kteří se jakkoliv zabývají domácím násilím a působí zejména v oblasti Českých Budějovic.

Jednotlivé přesně zaznamenané rozhovory jsou v příloze II., nicméně pro porozumění jednotlivým odpovědím a systematickému řazení odpovědí jsem zvolila značení R (rozhovor), respektive škálu R1 – R10: R1 - Rozhovor s vedoucí Intervenčního centra; R2 - Rozhovor se sociální pracovnící z Poradny EVA (SP 1); R3 - Rozhovor se sociální pracovnící z Poradny EVA (SP 2); R4 - Rozhovor se sociální pracovnící z Poradny EVA (SP 3); R5 – Rozhovor s pracovnící oddělení sociálně – právní ochrany dětí; R6 – Rozhovor s vedoucí oddělení doktorských studií Zdravotně sociální fakulty; R7 – Rozhovor s policejním psycholo-

gem; R8 – Rozhovor s vedoucí Probační a mediační služby; R9 - Rozhovor s policejní psycholožkou z Policejní akademie; R10 – soudce z Okresního soudu v Českých Budějovicích – neproveden pro nedostatečné porozumění otázek.

Výsledky

Šetření o potřebnosti práce s násilnými osobami probíhalo v období od ledna 2009 do března 2009.

V identickém období probíhaly rozhovory s odborníky. Provedla jsem deset rozhovorů, které trvaly průměrně půl hodiny. Výběr respondentů nebyl náhodný, nýbrž záměrný. Podstatným kritériem byla zkušenost odborníků s domácím násilím. Ať už přímá, či nepřímá.

Výsledky ankety z šetření o potřebnosti práce s násilnými osobami

Otázka číslo 1: Domníváte se, že je v současné době práce s násilnými osobami (pachatel domáčího násilí) v oblasti Českých Budějovic dostatečně řešena? Škála odpovědí je omezena jen na Ano/Ne.

Tabulka č.2

Věková skupina	1. otázka	Pohlaví	
		muž	žena
Do 30 let	Ano	3	2
	Ne	16	25
31 až 50 let	Ano	3	3
	Ne	13	7
Nad 50 let	Ano	0	0
	Ne	3	6

Zdroj: vlastní šetření

Tabulka č.3

		Pohlaví		Celkový součet
Vzdělání	1. otázka	muž	žena	
SOU	ne	6	5	11
	ano	0	2	2
SŠ	ne	12	21	33
	ano	3	2	5
VŠ	ne	14	12	26
	ano	3	1	4
Celkový součet		38	43	81

Zdroj: vlastní šetření

V tomto případě data o věku a vzdělání odděluji a neshrnuji do jedné tabulky pro přehlednost získaných údajů.

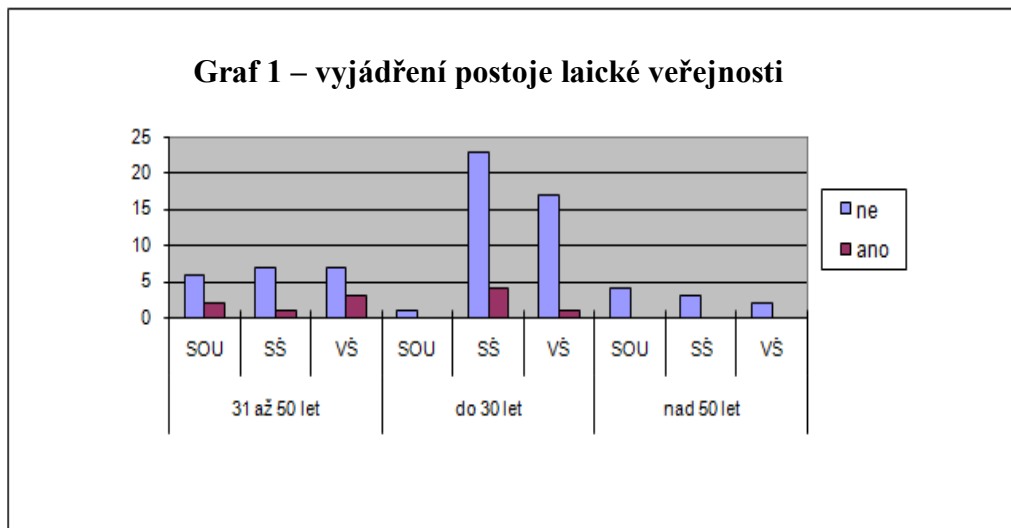
Data z tabulky č. 2 a 3 jsou hned v úvodu nejpodstatnější. Údaje o souhlasu, respektive nesouhlasu se stávající situací, tedy takovou, která hovoří o nedostatku práce s násilnými osobami, jsou jednoznačné. 86% procent respondentů je přesvědčeno, že práce s násilnými osobami ve městě Českých Budějovicích je nedostatečně řešena.

Hlavním cílem C1 bylo dokázat, že postoj laické veřejnosti k dostatečné práci s násilnými osobami je negativní.

- H₁: Laická veřejnost není spokojena se současnou situací, která se týká práce s násilnými osobami. **Hypotéza byla potvrzena.**

Jak jsem se již výše zmínila, škála odpovědí byla omezena jen na ANO/NE. I přesto jsem se setkala s tím, že někteří respondenti otázkám neporozuměli, a tak

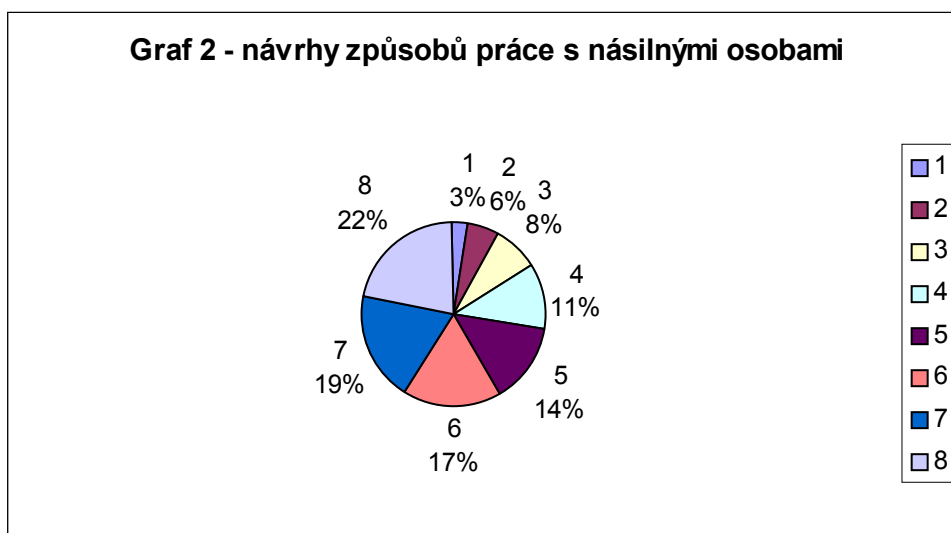
konečný stav respondentů, respektive použitelných odpovědí byl 81 ze 100 dotazovaných. 9 respondentů odmítlo odpovídat a 10 odpovědí bylo nepoužitelných.

Zdroj: vlastní šetření

Podotázka a): Pokud ne, jaká forma práce s násilnými osobami by byla dle vašeho názoru nejvhodnější?

Vyhodnocování této části probíhalo pomocí kódování jednotlivých odpovědí.

Zdroj: vlastní šetření

Vysvětlivky ke grafu 2

1. vězení
2. psychologické vyšetření, návštěvy psychologa
3. větší osvěta ve sdělovacích prostředcích, informovanost mezi lidmi
4. vykazání
5. veřejně prospěšné práce
6. terapie (psychoterapie, svépomocné skupiny)
7. přísnější tresty
8. ostatní

Nejvíce zastoupenou skupinou odpovědí jsou takzvané ostatní odpovědi, které jsou velice nesourodé, nezařaditelné. Vyplývá to zejména z toho, že se našla část respondentů, kteří se nesnažili vyjádřit svůj názor, ale silně ovlivněni emocemi, začali tuto problematiku řešit. Dále jsem se setkala s poněkud vulgárními odpověďmi, které nejenom, že nejsou přínosné a zařaditelné, ale ani validní.

Dílčím cílem c₁ je dokázat, že většina z dotazované laické veřejnosti má představu o práci s násilnými osobami.

- H₂: Laická veřejnost dokáže určit konkrétní formy práce s násilnými osobami. **Hypotéza byla potvrzena.**

Výsledky polostandardizovaného rozhovoru z šetření o potřebnosti práce s násilnými osobami

Každému odborníkovi jsem položila šest otázek, které jsou koncipovány tak, aby odpovědi na ně vyjádřily na jedné straně vlastní názor na danou problematiku, a na straně druhé odborný pohled na problematiku násilných osob.

Otázky k šetření o potřebnosti práce s násilnými osobami.

- 1. Domníváte se, že je v současné době oblast práce s násilnými osobami (pachateli domácího násilí) v Českých Budějovicích dostatečně řešena?**
- 2. Pokud ne, jaký je dle Vašeho názoru důvod tohoto stavu?**
- 3. V současné době je zákon o domácím násilí zcela uveden do praxe, nastala tedy vhodná doba pro řešení otázky práce s násilnými osobami?**
- 4. Jaký model pro práci s násilnými osobami bude vhodný pro ČR?**
- 5. Spolupráce Policie ČR s Intervenčními centry a ostatními neziskovými organizacemi v oblasti detekce domácího násilí funguje. Je podstatné, aby byla Policie přizvána i k samotné práci s násilnými osobami? Jaká by byla jejich úloha?**
- 6. Kdo by měl být hlavním zřizovatelem služby práce s násilnými osobami?**

Hlavním cílem C2 je vytvoření hypotézy v oblasti práce s násilnými osobami.

Polostandardizované rozhovory s odborníky jsem prováděla z několika důvodů. Zajímalo mně, zda jsou si odborníci vědomi faktu, že problematika násilných osob je v Českých Budějovicích (tzn. v celé republice) zcela neřešena. Z jednotlivých odpovědí plyne, že tento fakt reflektují: R1: „*Ne, je to úplně na samotném začátku, o této problematice se začíná zatím jen hovořit.*“

R2: „*Rozhodně není, v Českých Budějovicích vůbec. Jedná se o problém celostátní koncepce.*“

Dále mně zajímalo, jaký je tedy důvod tohoto stavu, respektive, proč zůstává tato palčivá problematika neřešena. Vzhledem k různosti odpovědí si dovoluji uveřej-

nit několik možností: R2: „Česká společnost se do fáze práce s násilnými osobami dostává. Jedná se tedy o přirozený vývoj, a naše společnost stojí na začátku této práce. Měla by se vygenerovat množina odborníků, kteří budou s násilnými osobami pracovat a takoví na území Českých Budějovic nejsou. Intervenční centrum je zaměřeno jinak.“

R6: „Problematika právního řešení je velmi mladá. Právní řešení jen doladuje domácí násilí, odborníci se soustřeďují na problematiku obětí. Existuje společenská idea, že pachatel je zlý, je zodpovědný, to znamená, že automaticky má následovat trest. V tuto chvíli jsme na startovací ploše.“

R8: „S násilnými osobami se neděje nic, neexistuje žádná prevence. Obecně se neví, co s násilnou osobou. Zatím v ČR znamená řešit domácí násilí z hlediska obětí, ne z pohledu násilné osoby.“

Je evidentní, že existuje mnoho důvodů, proč je problematika práce s násilnými osobami nedostatečně řešena. Dále mě tedy zajímalo, zda je vhodný čas pro řešení této problematiky, a i v tomto případě jsem se setkala s naprosto jednoznačnými odpověďmi, které jasně hovoří o tom, do jaké míry je řešení této problematiky naléhavé, ale zároveň z odpovědí plyne, že na začátku je zákon, respektive legislativa, která přesně určí, v jakých mezích práce s násilnou osobou se pohybovat.

R7: „Ano, ale na prvním místě je zákon. Ten stanoví sankce, poté se mohou zapojit skupiny, které to budou řešit. Tím, že je to specifikováno, je lepší situace pro všechny při řešení domácího násilí.“

Oblast zájmu o tuto problematiku jsem dále rozšířila o případné modely práce s násilnými osobami, které jsem nastínila již v teoretické části své práce. Potvrdilo se, co jsem předpokládala, a tím je fakt, že je složité stanovit, jaký konkrétní model práce s násilnými osobami by byl vhodný pro Českou republiku:

R9: „Násilné osoby nelze házet do jednoho pytle, vykazují velkou variabilitu, a tak se předpokládá, že by profitovaly z různých typů programů. Současné poznatky nasvědčují tomu, že násilné osoby se nevejdou do jedné velikosti, to znamená, že v současné době svět hledá různé typologie a na ty vyčleněné typy adekvátní terapeutické programy.“

R7: „*Domácí násilí prochází všemi vrstvami společnosti, ale reálně tomu tak není. V nižších, respektive středně nižších vrstvách (vyučení) dochází k domácímu násilí nejčastěji.*

Případná psychoterapie by byla účinnější u vzdělanějších osob, u méně vzdělaných je účinný strach z trestu – například při institutu vykázání se prokázalo, že strach znamená hodně.“

Je tedy zřejmé, že podstatnou součástí kontaktu s klientem, či samotné práce s ním, je nutné zřetelně rozlišovat, o jaký typ klienta se jedná. Vzhledem k tomu, že se případné typologie ještě stále hledají (viz. R9), bude podstatné citlivě tento fakt reflektovat.

V oblasti domácího násilí, konkrétně v práci s ohroženou osobou je běžné, že s Intervenčními centry úzce spolupracuje Policie ČR. V mém šetření mě tedy zajímalo, jestli by měla být policie přizvána i k samotné práci s násilnými osobami, a jaká by byla potažmo jejich úloha. Z provedených rozhovorů jsem se dozvěděla následující:

R2: „*Ne, policie působí v okamžiku zásahu. V terapii už by neměla žádný úkol. Jednalo by se o jiné odborníky. Její úloha je tedy v první fázi.*“

R6: „*Mě osobně se líbí varianta, kde na prvním místě funguje policie. Vycházím z toho, že tito lidé jsou vzdělání, ví, jestli se jedná o prvopachatele, udělají síto a pachatele pak dle toho pošlou dál.*“

R8: „*Spolupráce policie s neziskovými organizacemi by měla být dobrovolná, měla by být postavena na neformálních vztazích. Obě strany by se vzájemně informovaly, a taková spolupráce by byla ideální, nemusela by být ani uzákoněná.*“

Na úlohu policie při další práci s násilnou osobou jsem získala několik rozporuplných poznatků. Někteří její úlohu vidí jen při primárním kontaktu s násilnou osobou, někteří jsou přesvědčeni o faktu, že by její další spolupráce s organizacemi poskytující pomoc v případech domácího násilí byla přínosná.

Pro doplnění poznatků do praxe mě zajímalo, kdo by měl být hlavním zřizovatelem služby práce s násilnými osobami. R1: „*Iniciativa by měla přijít z Ministerstva práce a sociálních věcí, ale zřizovatelem by měly být kraje tak, jak tomu bylo u Intervenčních center.*“

R6: „*Toto nelze striktně říci. Problematika je mezioborová (MS, MV a MZ), mělo by dojít k hledání odborníků mezi těmito resorty. Tato služba by byla finančně náročná, ministerstvo zdravotnictví by mělo hradit terapii, taktéž by nemělo chybět ministerstvo spravedlnosti a ministerstvo vnitra, pod které spadá Policie ČR, která se na řešení DN podílí, ale tato otázka by se měla ještě dořešit. Souvisí se vznikem intervenčních center – byla by přidávána do zákona č.108/2006 Sb. Jedna z možností je, že by mohlo vzniknout Intervenční centrum pro pachatele, kde by docházelo zejména k nápravě.*“

Co se týče této otázky, setkala jsem se s odpověďmi, které jsou si svým charakterem velmi podobné. Často se objevuje názor, že by poskytovatelem služby měla být Probační a mediační služba ČR.

R5: „*Možná by se toho mohla ujmout PMS.*“

R2: „*Možná by to měl být nový subjekt jako partner Intervenčního centra, nebo Probační a mediační služba (PMS), v jiných zemích to dělá právě PMS, nebo Ministerstvo spravedlnosti vydá akreditaci jiným zařízením – to je pružnější řešení.*

Hlavním cílem C2 bylo vytvoření hypotézy v oblasti práce s násilnými osobami. V případě takto nastavených otázek a z nich získaných validních a hlavně přínosných odpovědí není s vytvořením hypotézy problém.

Domnívám se, že je nutná systematická práce s násilnými osobami. Předtím je však nutné rozvinout smysluplnou diskusi, která vyjasní, kdo bude tuto službu zřizovat a poskytovat. Z poznatků, které vzešly z rozhovorů, plyne, že ten kdo bude „chtít“ takovou službu poskytovat, ať již v jakémkoliv rozsahu, nebude mít vůbec jednoduchou úlohu. Samotné zajištění kvalifikovaných pracovníků bude poměrně složité a zdoluhavé.

Hlavním cílem C2 bylo vytvoření hypotézy v oblasti práce s násilnými osobami. Hypotéza vychází z šetření pomocí rozhovorů a zní: **Je nutné vytvoření projektu pro práci s násilnými osobami.**

Diskuse

Praktická část plynule navázala na nejpodstatnější kapitolu teoretické části (viz. kapitola 1.3. – Násilná osoba), která měla nastínit odborný pohled na danou problematiku, a zároveň uvést do problematiky samotné. Praktický problém byl formulován totožně s názvem diplomové práce, a jímž je **„Způsob řešení problematiky domácího násilí ve městě České Budějovice“**.

Výběr obou skupin respondentů měl naznačit, že o této problematice se příliš nemluví a neví na jedné straně jak u široké veřejnosti, tak ani u té odborné. Příčiny nedostatku informací jsem nezkoumala, zajímalo mně, zda dokáží obě skupiny respondentů zaujmout alespoň nějaký postoj k danému problému. Tento předpoklad se potvrdil, ale není ani hypotézou, ani cílem mé práce. Sporadicky jsem se setkala s odpovědí „nevím“. Byla jsem překvapena, jak je laická veřejnost s problematikou domácího násilí seznámena. Potvrzuje se tak, že kampaně organizované zejména Bílým kruhem bezpečí, jsou úderné, poměrně transparentní a dokáží zaujmout.

Sestavení otázek pro oba soubory se ukázalo jako správné. Obzvlášť kvituji otevřenou otázku pro laickou veřejnost, která dovolila vyjádřit svůj vlastní názor, který se sice v mnoha případech odchýlil od zkoumané problematiky, ale hovořil o tom, že veřejnost je poměrně pobouřena chováním násilných osob. Nemohu tak zcela souhlasit s názorem, že „v České republice je domácí násilí společností poměrně silně tolerováno“⁹⁵. Faktem je, že každým rokem se problematika domácího násilí vyvíjí, co platilo před pěti lety, dnes jistě neplatí, takže aktuální výsledky, které hovoří o postoji české společnosti, jsou jistě pravdivější.

Co se týče ostatních otázek, jsem přesvědčena, že pokrývají danou problematiku do té míry, do jaké je to ještě předmětem mého šetření. Jinak obecně bílých míst v oblasti násilných osob je samozřejmě nespočet, a to zejména díky skutečnosti, že zájem je soustředěn zatím jen na ohrožené osoby. O tomto faktu hovoří i respondenti (dotazovaní odborníci). Kupříkladu vedoucí Probační a mediační

⁹⁵ KAHOUN V., KOZLOVÁ L., TÓTHOVÁ V. *Sociální práce*, s. 42

služby říká: „Zatím v ČR znamená řešit domácí násilí z hlediska oběti, ne z pohledu pachatele.“⁹⁶ Stejně tak se k této problematice vyjádřila i vedoucí oddělení doktorských studií Zdravotně sociální fakulty: „Právní řešení jen doladuje domácí násilí, odborníci se soustřeďují na problematiku obětí.“⁹⁷

„Systém zacházení s domácím násilím je v ČR dosud fragmentární. Instituce, které stavějí na dobrovolnosti, jsou zaměřeny prakticky jen na oběti násilí a s pachateli zacházejí víceméně okrajově a nesystematicky. Instituce sdružené v systému trestní justice, které se zaměřují na pachatele, jsou orientovány represivně a zabývají se jen nejzávažnějšími případy partnerského násilí.“⁹⁸

Kolem případného zřízení služby práce s násilnými osobami visí také spousta otázek, které by se měly v odborných kruzích vykomunikovat. Ani dotazování nejsou zajedno. R2: „Možná by to měl být nový subjekt jako partner Intervenčního centra, nebo Probační a mediační služba (PMS), ale ta se toho nebude chtít ujmout. V jiných zemích to dělá právě PMS, nebo Ministerstvo spravedlnosti vydá akreditaci jiným zařízením – to je pružnější řešení.“⁹⁹

Policejní psycholog říká: „V jiných zemích (dle existujících propočtů) je vždy garantem ministerstvo zdravotnictví, nebo ministerstvo sociálních věcí – názvosloví je v každé zemi různé. Na každých 80 – 100 000 obyvatel je zřizováno intervenční centrum, jehož složení je – vedoucím je psycholog, 3-5 psychoterapeutů, 4 – 5 sociálních pracovníků.“¹⁰⁰

Velmi zajímavý pohled do této problematiky vnesla policejní psycholožka z Policejní akademie a uznávaná odbornice v oboru viktimologie: „Kdo by byl efektivní pro práci s násilnými osobami, tzn. že by to měla být instituce vybavená určitými pravomocemi, spolupracuje s orgány činnými v trestním řízení, spolupracuje s OSPOD, sociálními odbory a tak dále, ale abych jmenovala konkrétního nositele to si nemyslím, někdo by mohl říct, že by to mohla být nějaká alternativa k Probační a mediační službě, a nebo by mohl hledat další instituci, kde by toto

⁹⁶ Rozhovor R8, viz. příloha II.

⁹⁷ Rozhovor R6, tamtéž

⁹⁸ NETÍK, K., VOŇKOVÁ, J. Péče o násilné jedince v rodině. In *Bezpečné soužití*

⁹⁹ Rozhovor R2, viz. příloha II.

¹⁰⁰ Rozhovor R7, tamtéž

mohlo být zavěšeno. Ale já nevylučuji, že by to mohl být i kvalitní subjekt, který by mohl poskytnout takovou efektivní práci, za předpokladu, že by měl jasně definovanou spolupráci, kompetence třeba ve vztahu k orgánům činným v trestním řízení, soudům atd.¹⁰¹

Podstatné je vysvětlení, jaká je logická souvislost mezi oběma skupinami respondentů, respektive proč jsem zvolila obě skupiny. Tato volba byla nasnadě. Pokud existuje problematika, která není řešena žádnou skupinou obyvatel České republiky, je pak vhodnost samotného výběru respondentů zřejmá. Jakékoliv porovnání, získané výsledky a možné teorie budou vždy v dané problematice přínosem. Avšak logická souvislost zde existuje také. Zajímalo mně, do jaké míry se tyto dvě skupiny shodnou, jaká východiska navrhnou.

Nejčastěji zastoupenými formami práce, které navrhuji respondenti dotazovaní v anketě, jsou zejména z 19 % přísnější tresty pro násilné osoby, ze 17 % terapie násilných osob. Vzhledem k tomu, že není práce s násilnými osobami v českých poměrech známá, tak i respondenti ze skupiny laické veřejnosti v mnoha případech zvolili pouze jednoslovnou odpověď, která hovořila jen o terapii. Problém nastával v pokusu o konkretizaci takové terapie, načež jim bylo sděleno, že není potřeba dále tuto odpověď rozvíjet. Na začátku šetření jsem si stanovila 2 skupiny respondentů záměrně, a tudíž jsem chtěla tento rozdíl dodržet. Potřebné bylo udržení srozumitelnosti. Myslím si, že se mi toto kritérium podařilo naplnit. Nejvíce zastoupeným kritériem byla možnost ostatní. Jedná se o několik nesourodných odpovědí, které by za jiných podmínek mohly být přínosem, ale co do obsahu i formy sdělení nebyly validní. Faktem však je, že z 22 % je tato skupina odpovědí nejčastěji zastoupena. Z tohoto faktu mohu vyvodit tezi, že realita se odráží v povědomí laické veřejnosti o této problematice. Znamená to tedy, že veřejnost dostává buď špatné informace o násilných osobách, a nebo nemá vůbec žádné informace.

¹⁰¹ Rozhovor R9, viz. příloha II.

Hlavním cílem C1 bylo dokázat, že postoj laické veřejnosti k dostatečné práci s násilnými osobami je negativní.

H₁: Laická veřejnost není spokojena se současnou situací, která se týká práce s násilnými osobami. Hypotéza byla potvrzena.

Dílčím cílem c1 bylo dokázat, že většina z dotazované laické veřejnosti má představu o práci s násilnými osobami.

H₂: Laická veřejnost dokáže určit konkrétní formy práce s násilnými osobami. Hypotéza byla potvrzena.

Hlavním cílem C2 bylo vytvoření hypotézy v oblasti práce s násilnými osobami.

Hypotéza vychází z šetření pomocí rozhovorů a zní: **Je nutné vytvoření projektu pro práci s násilnými osobami.** Je potřeba tuto práci nějakým způsobem teoreticky uchopit, aby se již do praxe aplikoval koncept platný, systematický a užitečný. Na vytvoření takového projektu by měli spolupracovat odborníci v sociální práci, kteří se zabývají problematikou domácího násilí, nebo kteří pracují v návazných službách. I přes tento fakt, v kapitole aplikace do praxe zveřejním návrh (nástin) projektu, který jsem pro tuto práci vytvořila.

Co se týče diskutovaných výsledků, potvrdily se obě stanovené hypotézy, a je tedy zřejmé, že potřeba řešení této oblasti je nutná. Obě skupiny respondentů se shodly. Laická veřejnost si z 86 % myslí, že je práce s násilnými osobami nedostatečně řešena, a u odborníků je to téměř stoprocentní shoda.

Tato část věnovaná oblasti práce s násilnými osobami je zpracována pouze teoreticky, i přesto na poli práce s násilnými osobami došlo k diskuzi, která přímo čerpá z praxe, hlavně tedy zahraniční. Téma mé práce je způsob řešení problematiky domácího násilí, a v průběhu práce dochází k redukci na násilné osoby. Z rozhovorů s odborníky bylo zjištěno, že bílých míst v práci s násilnými osobami je nepočítaně. Někteří respondenti se vyjádřili proto, aby prvotním krokem byla zákonná úprava. V USA byla práce s násilnými osobami také nejprve zakotvena v zákoně, a poté Dr. Adams založil v roce 1977 jako první na světě intervenční program pro pachatele domácího násilí. Sám se k zákonné úpravě v USA vyjádřil: „V Americe byly společnostmi nejprve kladeny požadavky na zákonnou úpravu vstupu do pro-

gramů řešících závislost na alkoholu – u opilých řidičů. Zjistilo se totiž, že je to jediná cesta jak můžeme osoby řídící v opilosti donutit vstoupit do programu a ukázalo se, že tyto programy jsou úspěšné. Soudy dospěli k rozhodnutí, že právo společnosti na bezpečnost je důležitější než právo jednotlivce odmítnout léčbu. Podobné zákony byly od té doby rozšířeny i na pachatele domácího násilí. Ve skutečnosti je možnost vstoupit do programu privilegiem, protože jedinou alternativou tomuto je vězení. Pachatel si tedy volí, kterou možnost preferuje.“¹⁰²

Dále k situaci v České republice připojuje přání: „Doufám, že se v České republice vytvoří nové zákony, kterými vzniknou intervenční programy pro pachatele. Myslím, že by soudy měly být přesnější ohledně domácího násilí, pokud je ochota pachatele ukázat, že se může změnit. Myslím, že se musíme vyvarovat toho, abychom s nimi „rychle zatočili“, neboť jak jste již řekl, pachatelé se pokusí zmanipulovat systém. Proto potřebujeme delší programy, aby pachatelé v intervenčních programech měli příležitost důvěrně hovořit s oběťmi a tak se mohou oběti poznat, zda je již pachatel napravený.“¹⁰³

Stejně tak se k potřebě vzniku centra pro práci s násilnými osobami vyjádřila i zmíněná odbornice v oboru viktimologie: „Bylo dobré, kdyby vzniklo nějaké centrum, které by se systematicky programově zabývalo touto problematikou. Možná, že institucionalizace by pomohla, těch center by zdaleka nemuselo být tolik jako intervenčních center. Domnívám se, že by stačilo, kdyby vzniklo jedno centrum, které by začalo tuto práci systematicky řešit, a tudíž by vytvořilo koncepty, ověřilo by takový program a vyškolilo by potom další terapeutů, sociální pracovníky, kteří by byli připraveni pro kontakt s násilnou osobou. Tyto programy by měly být samozřejmě diferencované, protože násilné osoby nelze házet do jednoho pytle, vykazují velkou variabilitu, a tak se předpokládá, že by profitovaly z různých typů programů.“¹⁰⁴

„Lze celkem oprávněně předpokládat, že existují různé druhy domácího násilí a – samozřejmě – různé typy agresorů.“¹⁰⁵

¹⁰² Rozhovor s Dr. Adamsem [online].

¹⁰³ tamtéž.

¹⁰⁴ Rozhovor R9, viz. příloha II.

¹⁰⁵ NETÍK, K., VOŇKOVÁ, J. Péče o násilné jedince v rodině. In *Bezpečné soužití*

Při podrobném zkoumání odborných zdrojů jsem se nesetkala s žádnou publikací, která by byla věnována přímo etickým problémům v práci s násilnými osobami. Nicméně pro analýzu tohoto tématu spolu s jejím etickým rozměrem postačí, obrátit se k ověřeným a velmi kvalitním publikacím věnovaným etice obecně. I přes nedostatek publikací je známo, že „tématem etické reflexe se může stát každá oblast interakcí, neboť každá interakce implikuje praxi.“¹⁰⁶ Anzenbacher dále však upozorňuje na fakt, že je třeba mít na paměti následující: „Uspokojivá analýza problémů aplikované etiky předpokládá dvě věci: na jedné straně dostatečné objasnění meta-etických a fundamentálně etických otázek a na druhé straně dostatečnou věcnou (odbornou) kompetenci v určitém okruhu jednání neboli v určité oblasti interakce.“¹⁰⁷ Na základě těchto poznatků je okruh kompetencí pro zpracování tématu, kterým se zabývá má diplomová práce, značně omezený. Pokusím se tedy držet v mezích, po které jsou mé získané vědomosti dostačující. Vzhledem k tomu, že nepracuji v oblasti domácího násilí, tudíž nemám nejmenší zkušenost ani v kontaktu s násilnou osobou, je prostor pro mé vyjádření omezen jen na povrchní etické zhodnocení tématu. Hlubší analýza připadá v úvahu až se získanou praxí a zkušeností.

Víme, že „podstatou sociální práce je přímý, záměrný a připravený kontakt sociálního pracovníka s klientem.“¹⁰⁸ Nabízí se tedy otázka, do jaké míry jsou sociální pracovníci pracující nejen v oblasti domácího násilí, připraveni na kontakt s násilnou osobou. Jsou schopni přistupovat k násilné osobě jako ke klientovi. Dokáží nezaújatě reflektovat, že i taková osoba se nachází v nepříznivé situaci, že je nutné jí pomoci? Pokud budu vycházet z faktu, že „sociální práce je založena na hodnotách demokracie a lidských práv, sociální pracovníci dbají na jejich dodržování“¹⁰⁹, může se zdát, že není prostor pro řešení této otázky. Ale samotné otázky nám napomáhají se orientovat v eticky citlivých oblastech, a naše dotazování nemusí nutně znamenat, že v práci s klientem selháváme. Ale vzhledem k tomu, že v oblasti práce s násilnými osobami jsme na začátku, je důležité dopředu počítat

¹⁰⁶ ANZENBACHER, A. *Křesťanská sociální etika*, s. 11

¹⁰⁷ *tamtéž*.

¹⁰⁸ ŠRAJER, J. *Lidská důstojnost a sociální práce*, s. 112

¹⁰⁹ *Etický kodex sociálních pracovníků*. In *Sociální práce*, s. 27

s tím, že se mohou začít objevovat i takové zásadní etické otázky. Pak nám jakýmsi vodítkem může být fakt, že „není úkolem sociálního pracovníka přesvědčit klienta o svém postoji, nýbrž jej maximálně usvědčit z postojů, které ohrožují jak jeho samotného, tak i ostatní, resp. společnost, a motivovat jej k přemýšlení a hledání východisek.“¹¹⁰ Je tedy zřejmé, že je nutné hledat nejen pracovníky, kteří jsou školeni pro práci s násilnými osobami, ale zároveň jsou mimořádně vnímaví a otevření k signálům, které se mohou na první pohled jevit jako přímá agrese, a zejména vůči nim, nebo okolí. „Vedle vysoké odbornosti předpokládáme při výkonu pomáhajících profesí i určitou lidskou dimenzi této práce.“¹¹¹ „Složitost a rozmanitost situací, v nichž se rozhodujeme, nás nutí, abychom tyto situace typizovali a stanovili pravidla, které našemu jednání poskytují orientační směrnice.“¹¹² Při výkonu sociální práce, o které se často hovoří jako o poslání, než-li o povolání, nám pomáhá se orientovat v dilematických situacích etický kodex sociálních pracovníků.

Respekt k druhému znamená, že si člověk cení autentičnosti druhého, jeho zájmu, pocitů, práv, jednání i přání. Respekt k druhému má několik kořenů. Například Kantova etika vychází z předpokladu, že člověk je schopen se rozumně rozhodovat. Pokud by člověk tuto schopnost nebral v úvahu u druhých lidí, pak by popíral i svůj vlastní rozum. Aplikace konceptu respektu k osobě v Kantově pojetí může způsobovat diskriminaci lidí, kteří nedisponují plným rozumem.

V utilitaristické etice se respekt k druhým odvíjí od schopnosti vnímat libost a bolest. Člověk by měl jednat tak, aby libost vždy převážila. Nerespektuje se tedy rozum, ale schopnost vnímat.¹¹³

K tomuto tématu se PhDr. Mírka Nečasová, Ph.D. dále připojuje pohled z etiky přirozeného zákona, kde je základem respektu ke klientovi víra v to, že člověk má zvláštní důstojnost, která se odvíjí od skutečnosti, že byl stvořen jako obraz Boha.¹¹⁴

¹¹⁰ ŠRAJER, J. Lidská důstojnost a sociální práce, s. 112

¹¹¹ ŠKULECOVÁ, A.; JANKOVSKÝ, J. Význam etických aspektů práce v pomáhajících profesích, s. 56

¹¹² ANZENBACHER, A. *Křesťanská sociální etika*, s. 9

¹¹³ NEČASOVÁ, M. Respekt ke klientům na praktickém příkladě kvality života seniorů, s. 39-40

¹¹⁴ NEČASOVÁ, M. Respekt ke klientům na praktickém příkladě kvality života seniorů, s. 41

Aplikace do praxe

Do této části práce zařazuji východisko mé praktické části a jímž je teorie, že pro systematizaci práce s násilnými osobami je podstatný vznik projektu, který by byl realizován pod již vzniklou organizací, ale ideálnějším stavem by bylo založení nové organizace, pod kterou by mohl být realizován.

Vzhledem k tomu, že ještě přímo nespolutracuji na vzniku nové organizace, v projektu budu uvádět naprosto fiktivní údaje již vzniklé organizace a tou je Teologická fakulta Jihočeské Univerzity.

Pro vypracování metod práce jsem zvolila Rakouský model, respektive **Vídeňský tréninkový program pro pachatele partnerského násilí**. Pro aplikaci do praxe v České republice bude zřejmě nejvhodnější.

NÁVRH PROJEKTU

Název projektu: Poskytování pomoci násilným osobám v oblasti Českých Budějovic

Řešitel projektu: Bc. Tereza Koutská

Kde bude projekt realizován: V Českých Budějovicích

Název oblasti, v níž se ucházíte o podporu: Oblast poradenství

Trvání projektu (v měsících): 36 měsíců

Datum zahájení: Leden - únor 2010

Organizace předkládající projekt

Název organizace: Teologická fakulta Jihočeské Univerzity v Českých Budějovicích

Adresa organizace: Kněžská 8, České Budějovice 370 01

Právní statut organizace - Název: Jihočeská Univerzita v Českých Budějovicích, Teologická fakulta

Zkrácený název: Teologická fakulta JU

Legislativní zkratka: TF JU

Sídlo: Kněžská 8, CZ – 37001 České Budějovice

IČO: 60076658

Působnost organizace: Fakulta poskytuje vysokoškolské vzdělání ve třech studijních programech – bakalářský, magisterský a doktorský

Činnost organizace

Fakulta poskytuje vysokoškolské vzdělání ve třech studijních programech – bakalářský, magisterský a doktorský

Cíl projektu

Cílem je poskytnutí pomoci – vyřešení té dané problematiky v dané oblasti. Dále zprostředkování následné pomoci zejména sociální, psychologické a právní. Jedná se o interdisciplinární spolupráci, kde nesmí chybět i spolupráce s Policií ČR, a pokud možno s justicí. Dále by se jednalo o spolupráci s Intervenčním centrem v Českých Budějovicích, jež by zpočátku poskytovalo metodické rady.

Krátkodobým cílem by mělo být navázání kontaktu s orgány a organizacemi, se kterými se bude v budoucnu spolupracovat. Prozkoumání zájmu o danou problematiku jak u laické veřejnosti, tak ze strany odborníků. Krátkodobým cílem by tedy byl průzkum výskytu domácího násilí v dané oblasti. (viz. praktická část) Jsou to kroky, které budou směřovat k hlavnímu krátkodobému cíli a tím je založení organizace, která by měla začít fungovat zhruba do konce roku 2010.

Co se týče **střednědobého cíle**, zde by se již řešila daná problematika v konkrétních krocích. Rozpracoval by se plán logického postupu, od osvěty k přímé práci s klientem. Rozdělení kroků pro jednotlivé zaměstnané pracovníky. Každý z nich bude mít přidělené jednotlivé oblasti práce s násilnými osobami (viz. níže metody intervence)

Dlouhodobým cílem bude mapovat a vyhledat násilné osoby, práce s nimi s návazností na jiné organizace a odborníky. Jednalo by se o využití všech dostupných forem pomoci.

Časový horizont realizace projektu by se pohyboval okolo pěti let. Ale předpokládalo by se, že tím by pomoc násilným osobám nekončila, protože v návaznosti na tento projekt by již vznikla organizace, která by se touto problematikou zabývala.

Objem prostředků, které je nutno použít se bude odvíjet od mnoha faktorů. Bereme – li v potaz, že díky projektu by vznikla organizace, záleželo by, co vše by poskytovala a jaké prostory by si na práci vyhradila.

Cílová populace a cílová skupina

Cílovou skupinou jsou násilné osoby, které v partnerském vztahu ještě nepůsobí jako agresori, ale jejichž dispozice a částečné projevy nasvědčují budoucímu incidentu, nebo takové osoby, které se již ve vztahu přímo projevují jako násilné. Do cílové skupiny nepatří klienti s drogovou či alkoholovou závislostí.

Výstupy projektu plánované v jednotlivých letech realizování projektu

Během prvních šesti měsíců roku 2010 se budou řešit organizační věci. Zajištění prostorů, ve kterých by organizace, třeba jen dočasně fungovala. Předpokládá se, že již budou vyřízené potřebné finanční prostředky.

1. Květen až srpen roku 2010 bude klíčovým obdobím. Členové projektu budou muset zapojit všechny své dosavadní schopnosti a možnosti. Konzultant pro propagační činnost si vezme na starosti vyřizování grantů z evropských fondů a osvětovou činnost ve spolupráci se spojenci z Teologické fakulty JU.

Pronájem prostor bude velkým problémem a bude záviset na dotacích. Toto období bude složité co se týče finančních i organizačních záležitostí, ale pokud vše půjde hladce, na další část projektu zbyde více cenného času. Náklady budou činit 1/3 z celkového myšleného rozpočtu – cca 200 000 Kč.

2. Do konce září 2010 se bude jednat o přijmutí pracovníků, o jejich platovém ohodnocení. Tuto část budou řešit realizátorka a její asistentka.

3. Na přelomu roku 2010/2011 by se projekt měl rozjet pod již vzniklou organizací a nebo pod jinými výše zmíněnými organizacemi.

Plánovaný finální výstup

Rok 2012 - 2013 by měl být přelomový hlavně v tom smyslu, že projekt bude končit, ale nezanikne, protože bude dále realizován pod plánovanou organizací.

Objektivně verifikovatelné ukazatele

V rámci depistáže navázání kontaktů s alespoň 100 klienty.

Padesáti procentní úspěch při terapii – tím se míní, že po absolvování terapie znovu recidivuje jen polovina klientů.

Metody intervence

- **odborné sociální poradenství** – poskytuje přímou pomoc lidem při řešení jejich sociálních problémů. Odborná pomoc je zaměřena na konkrétní pomoc a praktické řešení obtížné sociální situace člověka. Nejčastěji jde o situaci hmotné nebo sociální nouze, případně o souběh obou.

Hlavní metoda

Kognitivně – behaviorální přístup s psychodynamickými elementy, který je převzatý z Vídeňského intervenčního programu pro pachatele, jehož základními elementy jsou:

- 1. budování zodpovědnosti za násilné jednání** - to je nezbytný první krok v procesu změny
- 2. řízení vzteku** - bezpečnostní plán, zachycení nejrozumnějších podnětů v procesu eskalace
- 3. socializace muže** – diskuse o hlavních mužských stereotypech
- 4. trénink sociálních dovedností** – trénink komunikačních dovedností

Obecněji:

Psychoterapeutická pomoc – je důležitá v procesu rozhodování o vhodném řešení, ale i při nápravě a vytváření účelnějších strategií chování. Pro tyto účely jsou vhodné následující terapie

- **individuální terapie** – používá se méně často, protože je výhodnější získat náhled na svůj problém a modelovat své chování v rámci párové či skupinové terapie

- **párová terapie** – může být účinná pouze tehdy, pokud je žena schopna ubránit svou pozici a muž je motivován změnit své chování. Žena se v terapii učí přejímat odpovědnost za svou bezpečnost.

- **skupinová psychoterapie**- poskytuje násilné osobě možnost získat náhled na svou situaci, sdílet své pocity s jinými klienty, které mají podobné problémy, a naučit se vhodnějším způsobům reagování. Terapeutické vedení je zaměřeno i na podporu sebevědomí.

Popis aktivit

Při řešení případů DN se bude postupovat dle ověřených metod, které jsou účinné a efektivní.

Osobní i telefonické konzultace – v průběhu trvání projektu by měla vzniknout linka, která bude fungovat 24 hodin denně

Krizová intervence – včasný zásah do řešení problému

Nemělo by se zapomenout na velice důležité právní poradenství + další služby (lékařská péče, atd.)

Další důležitou pomocí bude **psychoterapeutická pomoc**, která je důležitá v procesu rozhodování o vhodném řešení, ale i při nápravě a vytváření účelnějších strategií chování a jejíž podoby jsou konkrétně rozepsány v metodách.

Plán akcí

Leden - únor 2010 – začnou probíhat propagační a informační akce – zajištěna bude konzultantem pro propagační činnost, který připraví harmonogram a podobu jakou bude veřejnost laická i odborná informována. V tomto období bude ten samý člověk vyřizovat granty z evropských fondů

Březen – duben 2010 – vyřízené potřebné doklady o pronájmu prozatimních místností, ve kterých bude poradenství probíhat. Tuto činnost má na starosti personální a administrativní pracovníce

Květen – srpen 2010 – rozvrhnutí oblastí, které je třeba zajistit pro prozatimní chod pracoviště

Září 2010 – nábor pracovníků

Zdroje pro realizaci cíle

Granty z evropských fondů budou užitečné zejména v prvních fázích projektu pro zajištění informační a administrativní agendy.

Výzkumný fond Teologické fakulty poskytne určitou částku pro zajištění vybavení prostor poradny.

Magistrát města České Budějovice a Krajský úřad v Českých Budějovicích přislíbili finanční spoluúčast. Částka není stanovena, a proto nelze rozhodovat o tom, k čemu poslouží.

Pokračování projektu

Zájmem mnoha organizací je, aby se tato problematika opravdu začala řešit, to znamená, že bude nutné vyvolat odbornou diskusi, která přispěje ke vzniku organizace, která bude mít identickou náplň jakou má tento projekt.

Prezentace projektu

V prvních fázích bude projekt představen v podobě informačních letáků. Pokud budou kladně vyřízena jednání se sponzory, bude se s místním rádiem jednat o půl minutovém spotu.

Na základě sponzorských darů bude ve městě České Budějovice umístěn billboard, který tuto problematiku jasně a výstižně představí.

Ve spolupráci s Intervenčním centrem proběhne určitá diskuze, která bude veřejnosti přístupná.

ZÁVĚR

Úkolem teoretické části bylo odborně uchopit problematiku domácího násilí a systematizovat jednotlivá témata, která jsou spjatá s domácím násilím.

Praktická část navazuje na teoretickou část stěžejním tématem, jímž je problematika násilných osob. Pro kvalitativní šetření, které jsem provedla v praktické části, jsem zvolila jako hlavní techniku polostandardizovaný rozhovor prováděný s odborníky z oblasti domácího násilí a partnerských vztahů. Pro kvantitativní šetření byla zvolena anketa prováděná s laickou veřejností.

Praktická část měla tedy dva hlavní cíle. Prvním cíle bylo dokázat, že postoj laické veřejnosti k dostatečné práci s násilnými osobami je negativní. Z tohoto cíle vzešla hypotéza, která je formulována následovně: Laická veřejnost není spokojena se současnou situací, která se týká práce s násilnými osobami. Tato hypotéza byla potvrzena v celém svém rozsahu. V rámci tohoto cíle byl stanoven ještě dílčí cíl, pomocí něhož jsem chtěla dokázat, že většina z dotazované laické veřejnosti má představu o práci s násilnými osobami. I tato hypotéza se potvrdila, a byl tak vygenerován přehled forem práce s násilnými osobami.

Druhým cílem praktické části bylo vytvoření hypotézy v oblasti práce s násilnými osobami. Hypotéza vychází z šetření pomocí polostandardizovaných rozhovorů a zní: Je nutné vytvoření projektu pro práci s násilnými osobami. K tomuto východisku jsem dospěla při zpracování jednotlivých rozhovorů. V diskuzi své práce zhodnocuji možná pro a proti, pokusila jsem se nastínit, jak by taková práce měla vypadat, kdo by měl být hlavním zřizovatelem takové služby, a jaké odborníky by si poskytování této služby žádalo.

Již zmíněný projekt by mohl být realizován pod existující organizací, ale ideálním stavem by bylo založení nové organizace, která by se plně zaměřila na práci s násilnými osobami.

Tématem domácího násilí i násilných osob bych se v budoucnu ráda zabývala prakticky. Nabízí se mnoho možností, avšak tou nejzajímavější je založení Bílého kruhu bezpečí v Českých Budějovicích. Mohla bych tak pokračovat a plně se věnovat této problematice. Pokud to bude možné, dále bych téma násilných osob rozvíjela v disertační práci.

Seznam zdrojů

1. ANZENBACHER, A. *Křesťanská sociální etika*. Přel. K. Šprunk. Brno : CDK, 2004. ISBN 80-7325-030-6
2. BÁRTLOVÁ S., HNILICOVÁ H. *Vybrané metody a techniky výzkumu zjišťování spokojenosti pacientů*. Brno : Institut pro další vzdělávání ve zdravotnictví, 2000. ISBN 80-7013-311-2
3. BOZEK, D. *Terapie násilných partnerů v Polsku* in *Bezpečné soužití. Konference Bezpečné soužití – terapie pachatelů domácího násilí*. Brno : LIGA LIDSKÝCH PRÁV, 2005.
4. BUSKOTTE, A. *Z pekla ven (Žena v domácím násilí)*. Přel. M. Burger Brno : Computer Press, 2008. ISBN 978-80-251-1786-6
5. CONWAY, H. *Domácí násilí (Příručka pro současné i potenciální oběti)*. Přel. J. Mandelíková. Praha : ALBATROS, 2007. ISBN 978-80-00-01550-7
6. ČÍRTKOVÁ, L. Domácí násilí: fakta a paradoxy. In *Sociální práce*, Praha: Ikaria CZ, roč. 2006, č. 2, ISSN 1213-6204
7. ČÍRTKOVÁ, L. Domácí násilí. *Kriminalistika*, 2006, roč. 2006, č. 3. ISSN 1210-9150
8. ČÍRTKOVÁ, L. Domácí násilí ve faktech a teoriích. In *Gender. Rovné příležitosti. Výzkum*, 2002, č.1. ISSN 1213-0028
9. ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha : Grada Publishing, 2008. ISBN 978-80-247-2207-8
10. ČÍRTKOVÁ, L. Oběti domácího násilí. In *Psychologie dnes*. Praha : Portál, roč. 2001, č. 1. ISSN 1212-9607
11. ČÍRTKOVÁ, L. et. al. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*. Praha : Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-2014-2

12. ČÍRTKOVÁ, L.; VITOUŠOVÁ, P. Sociální práce s oběťmi násilí v rodině. In MATOUŠEK, O. et al. *Sociální práce v praxi*. Praha : Portál, 2005. ISBN 80-7367-002-X
13. DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Karolinum, 1993. ISBN 80 – 7184 – 141 - 2
14. GJURIČOVÁ, Š. et. al. *Podoby násilí v rodině*. Praha :Vyšehrad, 2000. ISBN 80-7021-416-3
15. HIRIGOYEN, M. F. *Psychické násilí v rodině a zaměstnání*. Přel. A. Kozlíková. Praha : Academia, 2002. ISBN 80-200-0994-09
16. ILLE, B. *Partnerstvím proti násilí: vídeňský tréninkový program proti násilí, určený pro pachatele v rámci rodiny*. In *Bezpečné soužití. Konference Bezpečné soužití – terapie pachatelů domácího násilí*. Brno : LIGA LIDSKÝCH PRÁV, 2005.
17. JANDOUREK, J. *Úvod do sociologie*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178–749-3
18. JANKOVSKÝ, J. *Etika pro pomáhající profese*. Praha : Triton, 2003. ISBN 80-7254-329-6
19. KAHOUN V., KOZLOVÁ L., TÓTHOVÁ V. *Sociální práce*. Praha : Triton, 2003. ISBN 80-7254-138-2
20. KOVÁŘ, P. et al. *Sexuální agrese*. Praha : Maxdorf, 2008. ISBN 978-80-7345-161-5
21. MACHULA, T. Filosoficko – antropologický pohled na tradiční rodinu. In ŠRAJER, J.; MUSIL, L. *Etické kontexty sociální práce s rodinou*. Boskovice : ALBERT, 2008. ISBN 978-80-7326-145-0

22. MACHULA, T. Pojetí lidské osoby a jeho etické důsledky. In *Sociální práce*, Praha: Ikaria CZ, roč. 2006, č. 2, ISSN 1213-6204
23. MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, B. et al. *Partnerské násilí*. Praha : LINDE, 2008. ISBN 978-80-86131-76-4
24. NEČASOVÁ, M. Respekt ke klientům na praktickém příkladě kvality života seniorů. In *Sociální práce*, Praha : Ikaria CZ, roč. 2004, č. 4. ISSN 1213-624
25. NETÍK, K.; VOŇKOVÁ, J. *Péče o násilné jedince v rodině*. In *Bezpečné soužití. Konference Bezpečné soužití – terapie pachatelů domácího násilí*. Brno : LIGA LIDSKÝCH PRÁV, 2005.
26. NOVOTNÝ O., ZAPLETAL J. et. al. *Kriminologie*. Praha : ASPI, 2004. ISBN 80-7357-026-2
27. OAKLEYOVÁ, A. *Pohlaví, gender a společnost*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80 – 7178 – 403 - 6
28. PENCE, E. *V našem vlastním zájmu (Proces osobní a sociální změny)*. Přel. ROSA, o.s., 2005. Minnesota Program Development Inc. ISBN neuvedeno
29. PIKÁLKOVÁ, S. *Mezinárodní výzkum násilí na ženách – Česká republika/ 2003: příspěvek k sociologickému zkoumání násilí v rodině*. Praha : Akademie věd ČR, 2004. ISBN 80-7330-054-0
30. PONTIER, W. *Motivace systému terapie pachatelů domácího násilí* In *Bezpečné soužití. Konference Bezpečné soužití – terapie pachatelů domácího násilí*. Brno : LIGA LIDSKÝCH PRÁV, 2005.

31. RENZETTI, C. M.; CURRAN, D. J. *Ženy, muži a společnost*. Přel. P. Pavlík. Praha : Karolinum, 2003. ISBN 80-246-0525-2
32. SATIROVÁ, V. et. al. *Model růstu*. Přel. M. Černý. Brno : Cesta, 2005. ISBN 80-7295-071-1
33. ŠKULECOVÁ, A.; JANKOVSKÝ, J. Význam etických aspektů práce v pomáhajících profesích. In *Sociální práce*, Praha : Ikaria CZ, roč. 2004, č. 4. ISSN 1213-624
34. ŠRAJER, J. Lidská důstojnost a sociální práce. In *Sociální práce*, Praha: Ikaria CZ, roč. 2006, č. 2, ISSN 1213-6204
35. Úplné znění Zákona č.108/2006 Sb., Ostrava: SAGIT, 2007. ISBN 978 – 80 – 7208 – 608 – 5
36. VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80 – 7178 – 802 – 3
37. VITOUŠOVÁ, P. Pachatelé nejčastěji kombinují psychické a fyzické násilí. In *Sociální práce*, Praha: Ikaria CZ, roč. 2006, č. 2, ISSN 1213-6204
38. VOŇKOVÁ J.; SPOUSTOVÁ I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha : proFem, o.p.s., 2008. ISBN 978-80-903626-7-3
39. VOŇKOVÁ, J. et al. *Metodický rámec intervenčních center*. Praha: Bílý kruh bezpečí, 2007. ISBN 978–80–239–9448–3
40. Zákon na ochranu před domácím násilím. In *Sociální práce*, Praha: Ikaria CZ, roč. 2006, č. 2, ISSN 1213-6204
41. VYHLÍDALOVÁ, P. Dvě tváře násilníka. In *Psychologie dnes*. Praha : Portál, roč. 2005, č. 6. ISSN 1212-9607

42. WALTHER, J. *Sociální trénink pro pachatele domácího násilí*. In *Bezpečné soužití. Konference Bezpečné soužití – terapie pachatelů domácího násilí*. Brno : LIGA LIDSKÝCH PRÁV, 2005.
43. ZIMMELOVÁ, P.; ČAPKOVÁ, M., *Terapie pachatelů domácího násilí*. In *Prevence úrazů, otrav a násilí*, roč. 2005, č. 2, ISSN 1801-0261

Seznam internetových zdrojů

1. *Bílý kruh bezpečí* [online]. Zákon na ochranu před domácím násilím - základní otázky a odpovědi. Praha: Bílý kruh bezpečí, 2007 [cit. 3. května 2008]. Dostupné na WWW:< <http://www.bkb.cz>>.
2. VYMĚTALOVÁ, S. Domácí násilí – přirozený jev? In *Sociologický časopis*, roč. 2001, č.1, [cit. 8. září 2008]. Dostupné na WWW: <<http://sreview.soc.cas.cz/upl/archiv/>>
3. *Intervenční programy* [online]. [cit. 2. ledna 2009] Brno. Dostupné na WWW: <http://www.domacinasili.info/cze/komentare/david_adams/17_intervencni_programy/>
4. *Domácí násilí – primární prevence mezi partnery* [online]. [cit. 6. září 2008]. Copyright 2007 © Bílý Kruh Bezpečí. Dostupné na WWW: <http://www.domacinasili.cz/cz/redakce/prevence/primarni-prevence-nasili-mezi-partnery>
5. *Because wanting to stop is not enough* [online]. Přel. T. Koutská. [cit. 5. března 2009]. Dostupné na WWW: <<http://www.emergedv.com/>>

Abstrakt

KOUTSKÁ, T. *Způsob řešení problematiky domácího násilí ve městě České Budějovice*. České Budějovice 2009. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra praktické teologie. Vedoucí práce Mgr. Michaela Svobodová, Ph.D.

Klíčové pojmy: domácí násilí, gender, násilná osoba, terapie násilných osob

Diplomová práce se zabývá problematikou domácího násilí. Je rozdělena na dvě na sebe navazující části. V teoretické části jsou obecně popsána jednotlivá témata týkající se domácího násilí, zároveň jsou systematicky řazena. Teoretické poznatky směřují k hlavnímu úkolu teorie, a jímž je kapitola násilná osoba.

V praktické části jsou vytyčeny dva cíle. Prvním cílem bylo dokázat, že postoj laické veřejnosti k dostatečné práci s násilnými osobami je negativní, což se v rámci šetření potvrdilo. Druhým cílem praktické části bylo vytvoření hypotézy v oblasti práce s násilnými osobami. Hypotézu se podařilo vytvořit, a hovoří o tom, že je nutné vytvoření projektu pro práci s násilnými osobami. Nástin takového projektu je pak dále rozpracován v kapitole aplikace do praxe.

Abstract

KOUTSKÁ, T. *The way of solution problems of domestic violence in the town České Budějovice*. České Budějovice 2009. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra praktické teologie. Vedoucí práce Mgr. Michaela Svobodová, Ph.D.

Klíčové pojmy: domestic violence, gender, violent person, therapy of violent persons

This diploma paper deals with the problems of domestic violence. The work itself is divided into two separate consequential parts. Theoretical part is pointed at general description of particular topics concerning domestic violence. These topics are also systematically classified. Theoretical findings lead to the main aim of the theory, which is the chapter violent person.

The practical part sets two goals. The first one was to prove that the attitude of the ordinary people to the sufficient work with violent person is negative, which has been proven in my survey. Second goal was to make up a hypothesis in terms of work with the violent person. This hypothesis focuses on the need of creating a project for work with violent person. The outline of such project is described in charter practical use.

Přílohy

Příloha I.

Aktuální situace k 1. 1. 2009

Vykázání v ČR je nově upraveno s platností **od 1. 1. 2009** v zákonu č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, konkrétně v §§ 44 až 47 „Oprávnění vykázat z bytu nebo domu i z jeho bezprostředního okolí“.

Vykázání (jen tato jediná forma rozhodnutí, dříve byl i zákaz vstupu) Policie ČR poskytuje ohrožené osobě současně vždy **personální i teritoriální ochranu**

Faktický úkon – opatření preventivního charakteru

Forma: Ústní oznámení osobám (násilné i ohrožené), vydává se jen potvrzení o vykázaní, předání proti podpisu (vymezení prostoru vykázaní, poučení, práva a povinnosti osob,..)

Oznamovací povinnost Policie ČR: kopie úředního záznamu o vykázaní: Intervenční centrum, OSPOD (jsou-li přítomny děti), nově i příslušnému civilnímu soudu – to vše do 24 hodin od vstupu do společně obývaného bytu nebo domu.

Kontrola dodržování povinností vykázané osoby ze strany Policie ČR: do tří dnů od vykázaní

Povinnost vykázané osoby:

- **zákaz vstupu do vymezeného prostoru**
- **zákaz navazování styku nebo kontaktu s ohroženou osobou**
- **odevzdat na místě všechny klíče od společného obydlí, které drží**

Právo vykázané osoby:

- vzít si věci osobní potřeby, osobní cennosti a osobní doklady před odchodem
- vzít si věci nezbytné pro podnikání nebo výkon povolání, pouze jedenkrát v průběhu desetidenního vykázaní a jen v přítomnosti policisty
- být policistou poučen o právech a povinnostech, o možnostech dalšího ubytování
- sdělit adresu pro doručování
- ověřit vykázaní na tísňové lince 158
- vyzvednout si kopii úředního záznamu o vykázaní¹¹⁵

¹¹⁵ Aktuální informace v oblasti domácího násilí k 1.1.2009 [online]. Dostupné na WWW: <http://www.bkb.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=506>

Příloha II.

(polostandardizované rozhovory s odborníky)

R1: Rozhovor s vedoucí Intervenčního centra

Odpověď 1 – Ne, je to úplně na samotném začátku, o této problematice se začíná zatím jen hovořit.

Odpověď 2 – Obecně se neví, jak na to! Tento problém je otázkou několika faktorů, zejména financování, které je nejvíce problematické. Dalším problémem je zajištění kvalitních pracovníků, kteří by takovou práci chtěli dělat. V praxi je to zatím nemyslitelné!!

Odpověď 3 – Ano, samozřejmě. Resp. je nejvyšší čas!!

Odpověď 4 – Tím nejideálnějším se zdá být právě Rakouský model, ale musí být integrován do celého systému.

Odpověď 5 – Ne, to není podstatné. Policie by již v další fázi práce s pachatelem figurovat neměla.

Odpověď 6 – Iniciativa by měla přijít z Ministerstva práce a sociálních věcí, ale zřizovatelem by měly být kraje tak, jak tomu bylo u Intervenčních center.

R2: Rozhovor se sociální pracovníci z Poradny EVA (SP 1)

Odpověď 1 – Rozhodně není, v Českých Budějovicích vůbec. Jedná se o problém celostátní koncepce.

Odpověď 2 – Česká společnost se do fáze práce s násilnými osobami dostává. V západní společnosti došlo k zásadním změnám. Začalo to tzv. tlakem zespoda, respektive iniciativou neziskových organizací, začaly vznikat útulky, poté došlo k legislativním změnám.

Jedná se tedy o přirozený vývoj, a naše společnost stojí na začátku této práce. Měla by se vygenerovat množina odborníků, kteří budou s násilnými osobami pracovat a takoví na území Českých Budějovic nejsou. Intervenční centrum je zaměřeno jinak.

Odpověď 3 – Je pravý čas, ale bez legislativy to fungovat nebude. Pachatel nemá náhled, nevidí svou vinu. Musí tedy existovat donucovací prostředek, aby vstoupil do terapie. (soudní nařízení)

Odpověď 4 – V první řadě by měla být práce s pachateli oddělená od práce s oběťmi, neměli by to dělat stejní lidé. Soud by měl přímo nařídit, aby pachatel vstoupil do léčby – akreditovaný program. Mělo by to směřovat k vytvoření sítě v každém kraji.

Odpověď 5 – Ne, policie působí v okamžiku zásahu. V terapii už by neměla žádný úkol. Jednalo by se o jiné odborníky. Její úloha je tedy v první fázi.

Odpověď 6 – Těžko říct, možná by to měl být nový subjekt jako partner Intervenčního centra, nebo Probační a mediační služba (PMS), ale ta se toho nebude

chtít ujmout. V jiných zemích to dělá právě PMS, nebo Ministerstvo spravedlnosti vydá akreditaci jiným zařízením – to je pružnější řešení.

R3: Rozhovor se sociální pracovníci z Poradny EVA (SP 2)

Odpověď 1 – Ne, tato problematika je nedostatečně řešena.

Odpověď 2 – Není zakotveno v legislativě, není promyšlená strategie.

Odpověď 3 – Samozřejmě je vhodná doba, jde o nastavení pravidel práce s pachateli.

Odpověď 4 – Nevím, nepřemýšlela jsem nad tím. Navrhuji pravidelné povinné konzultace s psychologem.

Odpověď 5 – Policisté by měli být školeni v oblasti práce s pachateli, jinak není nutné, aby pracovali přímo s pachateli.

Odpověď 6 – Domnívám se, že by to mělo probíhat na státní úrovni. Akreditaci by mělo vydat ministerstvo (jedno jaké).

R4: Rozhovor se sociální pracovníci z Poradny EVA (SP 3)

Odpověď 1 – Vůbec není.

Odpověď 2 – V první řadě se jedná o finanční důvody, protože taková koncepce práce s pachateli bude v praxi poměrně finančně náročná. Ve druhé řadě je zatím problém jen s tím, že práce je pořád zaměřená jen na oběť.

Odpověď 3 – Určitě, je nutné legislativně podchytit. Měla by existovat jednotná koncepce pro všechny, z iniciativy Bílého kruhu bezpečí.

Odpověď 4 – Nevím, například skupinová terapie. Psychologická terapie pro uvědomění problému.

Odpověď 5 – Po vykazání již není úkol policie, spíše psychologů.

Odpověď 6 – Akreditace by měl vydávat stát, Bílý kruh bezpečí by to měl zajišťovat.

R5: Rozhovor s pracovníci oddělení sociálně – právní ochrany dětí

Odpověď 1 – Existují všechny složky, které by to mohly řešit.

Odpověď 2 – Často se to neřekne, nedostane se to ven.

Odpověď 3 – Samozřejmě, možnosti nabízíme, ale důležitá je motivace.

Odpověď 4 – Domnívám se, že nelze ambulantně, ale ústavně. Měl by fungovat psychiatr, který bude s nimi přímo spolupracovat. Soud by měl přitvrdit.

Odpověď 5 – Primárně podstatná při vykazání, sekundárně nepodstatná.

Odpověď 6 – Možná by se toho měla ujmout PMS, nebo by v takovém případě mohly mít volnější ruku nestátní neziskové organizace, například charitativní organizace, které by to měly jako poslání.

R6: Rozhovor s vedoucí oddělení doktorských studií Zdravotně sociální fakulty

Odpověď 1 – Ne, není dostatečně řešena.

Odpověď 2 – Problematika právního řešení je velmi mladá. Právní řešení jen do-
ladí domácí násilí, odborníci se soustřeďují na problematiku obětí. Existuje
společenská idea, že pachatel je zlý, je zodpovědný, to znamená, že automaticky
má následovat trest. V tuto chvíli jsme na startovací ploše.

Odpověď 3 – Doba se otvírá, dopracovává se koncept práce s obětí. V tuto chvíli
je platforma pro práci s neziskovými organizacemi. Není to vrozené chování, tu-
díž se dá odnaučit. Věnujeme se oběti, je nutno se tedy věnovat pachatelům.

Odpověď 4 – Nejsem schopna odpovědět. Každý stát to má jinak upravené, je
možnost poučit se, měly by se potkat jednotlivé resorty. Mě osobně se líbí varian-
ta, kde na prvním místě funguje policie. Vycházím z toho, že tito lidé jsou vzdělá-
ní, ví, jestli se jedná o prvopachatele, udělají síto a pachatele pak dle toho pošlou
dál. Na druhém místě by se na práci s pachateli měli podílet intervenční centra,
která jsou zastoupená odbornými pracovníky, dále PMS, kde pracují školení pra-
covníci orientující se v právu. Mediace pomůže zmírnit následky činu. Určitě by
mělo dojít ke spolupráci s psychologem, protože jde o patologii psychického cha-
rakteru, kterou lze napravit.

Odpověď 5 – viz. výše

Odpověď 6 – Toto nelze striktně říci. Problematika je mezioborová (MS, MV a
MZ), mělo by dojít k hledání odborníků mezi těmito resorty. Tato služba by byla
finančně náročná, ministerstvo zdravotnictví by mělo hradit terapii, taktéž by ne-
mělo chybět ministerstvo spravedlnosti a ministerstvo vnitra, pod které spadá Po-
licie ČR, která se na řešení DN podílí, ale tato otázka by se měla ještě dořešit.
Souvisí se vznikem intervenčních center – byla by přidávána do zákona
č.108/2006 Sb.

Jedna z možností je, že by mohlo vzniknout Intervenční centrum pro pachatele,
kde by docházelo zejména k nápravě.

R7: Rozhovor s policejním psychologem

Odpověď 1 – Tato problematika je velice špatně řešena. V popředí jsou zatím
pouze oběti. U nás neexistuje ani prevence, ani výstraha. V jiných zemích, kupří-
kladu v Bavorsku se trestá, celý systém je propracovaný, v ČR ne.

Odpověď 2 – V podstatě u nás nejsou právní úpravy, které by zahrnovaly do trest-
ných činů násilné konflikty muže a ženy, jsou upraveny pouze konflikty muž –
muž (žena – žena), takže z toho vypadávají ty spory, kterou jsou definovány jako
domácí násilí. Je specifikováno jako ublížení na zdraví, to znamená, že jsou ale-
spoň zvýhodněné oběti.

Odpověď 3 – Ano, ale na prvním místě je zákon. Ten stanoví sankce, poté se mo-
hou zapojit skupiny, které to budou řešit. Tím, že je to specifikováno, je lepší situ-
ace pro všechny při řešení DN.

Odpověď 4 – V mé praxi se setkávám pouze s jednotlivci, takže nevím. Vždy se obecně, zejména ve výchově podceňuje strach – je důležité si uvědomit, že strach motivuje – dochází ke snižování kvantity.

Domácí násilí prochází všemi vrstvami společnosti, ale reálně tomu tak není. V nižších, respektive středně nižších vrstvách (vyučení) dochází k domácímu násilí nejčastěji.

Případná psychoterapie by byla účinnější u vzdělanějších osob, u méně vzdělaných je účinný strach z trestu – například při institutu vykázání se prokázalo, že strach znamená hodně.

Dále je velice účinná propagace zákona, důsledků domácího násilí, prostě medializace celé problematiky.

Odpověď 5 – Policie vyhledává, jezdí na místa činu, prošetřuje nahlášení. Prevence by byla problematická hlavně z důvodu toho, že domácí násilí prošetřují stejní lidé, kteří by se museli starat i o prevenci – v praxi nemožné. To znamená, že úloha policie jako restriktivního orgánu je přímo na místě, kde dochází k domácímu násilí.

Odpověď 6 – V jiných zemích (dle existujících propočtů) je vždy garantem ministerstvo zdravotnictví, nebo ministerstvo sociálních věcí – názvosloví je v každé zemi různé. Na každých 80 – 100 000 obyvatel je zřizováno intervenční centrum, jehož složení je – vedoucím je psycholog, 3-5 psychoterapeutů, 4 – 5 sociálních pracovníků. Celé zařízení tak čítá kolem deseti pracovníků, kteří jsou k pomoci pozitivně motivováni, protože jejich plat je poměrně slušný. Institucionálně je zajišťuje stát. V těchto zemích jsou lidé zvyklí si o pomoc říkat, ví, že kdykoliv přijdou, potřebnou pomoc naleznou.

R8: Rozhovor s vedoucí Probační a mediační služby

Odpověď 1 – Ne!!

Odpověď 2 – Systém se soustřeďuje na oběti, co se týče různých kampaní. Nic se s pachateli neděje – není žádná prevence. Obecně se neví, co s pachatelem. Zatím v ČR znamená řešit domácí násilí z hlediska oběti, ne z pohledu pachatele.

Odpověď 3 – Určitě je vhodná doba!

Odpověď 4 – Mělo by se s nimi vůbec nějak pracovat. Zamyslet se nad tím, jak by se s nimi mělo pracovat. Měla by existovat rovnocenná nabídky jak pro oběti, tak i pro pachatele, protože všechny organizace jsou zatím zaměřeny pouze na oběti.

Odpověď 5 – Spolupráce policie s neziskovými organizacemi by měla být dobrovolná, měla by být postavena na neformálních vztazích. Obě strany by se vzájemně informovaly, a taková spolupráce by byla ideální, nemusela by být ani uzákoněná.

Odpověď 6 – Zřizovatelem by mohl být stát, a službu by mohla zajišťovat nějaká nezisková organizace, ale v takovém případě dochází k mnoha komplikacím, zejména co se týče financování.

R9: Rozhovor s policejní psycholožkou z Policejní akademie

Odpověď 1 – Ne, tato problematika prakticky řešena není, avšak v teoretické rovině vznikají zejména koncepty manželů Netíkových.

Odpověď 2 – Jedná se zejména o problém financování, celostátní koncepce, ale ani v zahraničí není problém korektivních programů pro násilné osoby shledáván jako uspokojivě vyřešený, tzn. že všichni experti unisono konstatují, že právě v tomto ohledu je ještě velké bílé místo, a to zejména pokud jde o koncepci takových programů, pokud jde o dostupnost takových programů a efektivnost takových programů.

Odpověď 3 – Určitě si myslím, že je tady vhodná doba pro řešení práce s násilnými osobami, a tak jako existují intervenční centra, která jsou specificky zaměřena na oběti domácího násilí, tak by bylo dobré, kdyby vzniklo nějaké centrum, které by se systematicky programově zabývalo touto problematikou. Možná, že institucionalizace by pomohla, těch center by zdaleka nemuselo být tolik jako intervenčních center. Domnívám se, že by stačilo, kdyby vzniklo jedno centrum, které by začalo tuto práci systematicky řešit, a tudíž by vytvořilo koncepty, ověřilo by takový program a vyškolilo by potom další terapeutů, sociálních pracovníků, kteří by byli připraveni pro kontakt s násilnou osobou. Tyto programy by měly být samozřejmě diferencované, protože násilné osoby nelze házet do jednoho pytle, vykazují velkou variabilitu, a tak se předpokládá, že by profitovaly z různých typů programů.

Odpověď 4 – Domnívám se, že jsem Vám teď částečně odpověděla, protože všechny současné poznatky nasvědčují tomu, že násilné osoby se nevejdou do jedné velikosti, to znamená že v současné době svět hledá různé typologie a na ty vyčleněné typy adekvátní terapeutické programy.

Odpověď 5 – Policie má jasné vymezené úkoly, v kontaktu s případy domácího násilí ještě konkrétněji a specifičtěji, a ty úkoly plní, a jestli se tím chcete zeptat, zda by měla policie participovat na nápravě pachatelů, tak to si nemyslím, to už je úkolem jiné složky. Jediná otevřená otázka je tady takzvaný rozhovor s ohrožovatelem, v němčině je to označováno jako „Gefährdungs-Ansprache“, a to je takový typ policejního úkolu, kdy policie ve vazbě nebo bez vazby po vykazání provádí určitý standardizovaný typ rozhovoru s pachatelem, jehož cílem je zaprvé přesněji stanovit rizikovost takového pachatele, a za druhé objasnit pachateli limity, to znamená zodpovědnost, kterou nese za své chování. Úkolem je tedy GA.

Odpověď 6 – Já bych do této otázky vnesla opačný pohled, a to je kdo by byl efektivní pro práci s násilnými osobami, tzn. že by to měla být instituce vybavená určitými pravomocemi, spolupracuje s orgány činnými v trestním řízení, spolupracuje s OSPOD, sociálními odbory a tak dále, ale abych jmenovala konkrétního nositele to si nemyslím, někdo by mohl říct, že by to mohla být nějaká alternativa k Probační a mediační službě, a nebo by mohl hledat další instituci, kde by toto mohlo být zavěšeno. Ale já nevyklučuji, že by to mohl být i kvalitní subjekt, který by mohl poskytnout takovou efektivní práci, za předpokladu, že by měl jasné definovanou spolupráci, kompetence třeba ve vztahu k orgánům činným v trestním řízení, soudům atd.

Cestou by mohla být akreditace, to znamená, že by byl akreditován pro své činnosti

a programy, a mohl by být akreditován třeba u ministerstva zdravotnictví, nebo u ministerstva práce a sociálních věcí, protože kdybychom na to pomýšleli logicky, tak tři čtvrtiny pachatelů, a to nejméně, netrpí duševními poruchami ve smyslu zdravotního problému, ale spíš jde o problém překračování sociálních norem, takže z tohoto pohledu bych tedy preferovala spíše tu oblast sociální, to znamená ministerstvo práce a sociálních věcí.